RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

NAJOBSZERNIEJSZE CZASOPISMO FACHOWE W POLSCE

THE-METAL-AND-MACHINE-MARKET (WEEKLY) LE MARCHÉ DES MÉTAUX ET DES MACHINES (HEBDOMADAIRE)

DER METALL- UND MASCHINEN-MARKT (WOCHENFACHBLATT)

STAŁE DODATKI: „ELEKTRO- i RADJOTECHNIKA" ORAZ „POSTĘPY W PRZEMYŚLE"

URZĘDOWY ORGAN PUBLIKACYJNY TARGÓW WSCHODNICH NA POLSKĘ ZACHODNIĄ.

PRZEDPŁATA: Kwartalnie 4½ zł. Dla Gdańska 4½ guld. Dla Niemiec 4½ mk. Dla Ameryki 1 dol. kwart.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA POZNAŃ, WIELKA 10 - TEL. 2277

Pozostałe warunki zamieszczone są na III. stronie okładki.

Nr. 22. Poznań — Warszawa — Katowice — Gdańsk 4 czerwca 1927 r. Rok VII.

Rok istnienia Syndykatu Polskich Hut Żelaznych.

Ktokolwiek śledził genezę założenia Syndykatu Polskich Hut Żelaznych, zapewne pamięta, z jakiem uprzedzeniem i niedowierzaniem nawet poważni przedstawiciele przemysłu hutniczego, zwłaszcza kupiectwo branży żelaznej witało jego powstanie. Niemniej uważnie śledzono następnie każdy ruch, każde wystąpienie Syndykatu, nie szczędzono ostrych krytyk. Nie wyszło to jednak na złe Syndykatowi — bo czując oczy całego polskiego życia gospodarczego, a specjalnie branży metalowo-maszynowej na siebie zwrócone, działał oględnie, lecz z zapałem dla dobra hutniczego przemysłu polskiego. I rzeczywiście, przyznać trzeba, że cele swoje osięgnął w nader poważnej mierze.

Świadczy o tem wymownie sprawozdanie z całorocznej pracy, wygłoszone na walnem zebraniu dnia 18 maja rb.

Pierwszy, rzekłbym, podstawowy sukces Syndykatu Polskich Hut Żelaznych jest natury moralnej, ale nadzwyczaj doniosłej wagi, bo stworzył możliwość i podstawę do dalszej owocnej pracy na polu podniesienia przem. hutniczego oraz skutecznego poparcia kupiectwa branży żelaznej. **Jest to złamanie i zupełne usunięcie wzajemnej nieufności hut śląskich i małopolskich, a zwłaszcza starych hut, byłego Królestwa Polskiego.** Niechęć ta wyrosła na tle dawnych stosunków konkurencyjnych, będących następstwami przynależności każdej grupy tych hut do odrębnych państw i odrębnych jednostek gospodarczych, przeszła z powstaniem Polski zjednoczonej niejako w program tych poszczególnych ośrodków najokazalszego przemysłu naszego, a trwając aż do końca roku 1925, rozbijała go i osłabiała, uniemożliwiając mu pracę i postęp, przez bezwzględną konkurencję wzajemną zwłaszcza na rynku wewnętrznym.

Najskuteczniejszym czynnikiem, który spowodował usunięcie tej niechęci w tak krótkim stosunkowo czasie **była słaba zdolność konsumcyjna rynku wewnętrznego w porównaniu do wielkiej siły produkcyjnej hut.** Wskutek tego chaos zapanował na rynku wewnętrznym odnośnie do cen wyrobów hutniczych, przynoszący hutom znaczniejsze straty finansowe, które ustały z chwilą reorganizacji i rejonowania rynku wewnętrznego przez Syndykat, zarezerwowanie tego rynku dla krajowej wyłącznie produkcji i wyeliminowanie wyrobów zagranicznych hut. — To drugi sukces Syndykatu, dowodzący sprężystości, wytrwałości i celowości jego pracy.

Osiągnięcie tych zdobyczy nie odbyło się bez ofiar, gdyż dokonał tego Syndykat drogą umów i układów — zatem drogą ustępstw na rzecz stron drugich z przemysłami: czeskim, węgierskim i austrjackim. Szczęśliwym trafem — dzięki wojnie celnej niemiecko - polskiej nie było trzeba układać się osobno z przemysłem niemieckim: to właśnie sprawiło, że ofiary w tym kierunku poniesione, nie były nazbyt wielkie.

W dalszym ciągu Syndykat zorganizował hurtowników żelaza, a poznawszy potrzeby rynku krajowego dostosował do nich produkcję hut, zapewnił stałą dostawę towarów potrzebującym w miarę zapotrzebowania, unormował warunki kredytowe, usuwając temsamem wszelkie możliwe ryzyka. Tej pracy Syndykatu niejeden kupiec zawdzięcza swoje dotychczasowe istnienie, poprawę swego bytu, a nawet wejście w fazę prosperowania.

Trzecim błogim skutkiem pracy Syndykatu, to wzmożenie produkcji w hutach, uruchomienie nowych warsztatów pracy, oraz zatrudnienie stałe licznych rzesz robotników. Syndykat dokonał tego przedewszystkiem drogą uzyskania zamówień zagranicznych. Stało się to dopiero w drugim okresie działania, czyli po względnem uporządkowaniu i stabilizacji rynku wewnętrznego.

Syndykat występował łącznie w imieniu wszystkich hut na zagranicznych konferencjach przemysłowców hutnictwa tak w sprawie obrony terytorjalnej jako też i w sprawie kartelu stalowego.

Streszczając roczną działalność Syndykatu hut Polskich powiedzieć można, że doprowadził do porozumienia się wszystkich hut polskich; rozwiał obawy, że hutnictwo śląskie, jako najsilniejsze zechce wykorzystać swoją przewagę dla własnych celów; uzgodnił interesy prywatno - gospodarcze poszczególnych hut, jako też interesy produkcji z handlem i konsumcją.

Niemniejszej wagi jest sprawa, którą w chwili obecnej zajmuje się Syndykat Hut Polskich, mianowicie regulacja cen żelaza na rynku wewnętrznym.

Regulację tę opiera się na ówczesnym stosunku walutowym złotego do dolara, oraz na procentowym wzroście drożyzny i dewaluacji obecnej złotego do parytetu zł 8,92 = 1 dolar.

W lipcu 1924 roku, zatem w czasie, kiedy Syndykat jeszcze nie istniał, zasadnicza cena żelaza wynosiła za tonę zł 222, złomu zł 50, płace zaś uwzględniające przeciętny zarobek dzienny wykwalifikowanych robotników, przy wielkich piecach, stalowniach i walcowniach zł 6,25. Zauważyć należy, że ceny powyższe oznaczają pełnowartościowy kurs zł o parytecie zł 5,19 = 1 dolar. Jeżeli więc ceny ówczesne wedle obecnego kursu złotego na parytecie 8,92 = 1 dolar, ceny żelaza na tonę wynosić powinnyby: żelazo zł 381,50, stare żelazo zł 85,90, robocizna zaś zł 11,15. Tymczasem ceny te, w rok po powołaniu do życia Syndykatu czyli ostatniego dnia r. 1926, wynosiły wedle notowań giełdy: żelazo zł 325, złom 143, robocizna zł 12,80.

Lepiej jeszcze ilustruje ten stosunek cen porównanie na podstawie procentowości wzrostu drożyzny. Jako punkt wyjścia posłużyć muszą ceny z lipca 1924 roku i końca roku 1926 roku. W okresie tym drożyzna postąpiła ze 100 na 168, a zatem o 68%. Natomaist ceny żelaza zwyżkowały 100 : 146 czyli 46%; zato złom notuje 100 : 286 czyli 186%, a zarobki robotników 100 : 196 = 96%.

Dane te niezbicie dowodzą, że właśnie ta, tak często atakowana i jako tendencyjna na wyłączną korzyść przemysłu hutniczego obliczana polityka cen przez Syndykat stosowana, była i jest nadal bardzo oględna, oraz że poświęcając w poważnej mierze interesy hut, prowadzona była wyraźnie w kierunku ustalenia życia gospodarczego i powstrzymania wzrostu drożyzny w kraju.

Należy tylko powinszować przemysłowi hutniczemu, że zdobył się na taką organizację, która w przeciągu jednego roku zdołała pozyskać wszystkie huty polskie; Syndykatowi zaś Polskich Hut, że w krótkim czasie swego istnienia oddał już poważne usługi naszej polityce gospodarczej.

H. Groński.

Międzynarodowy rynek żelazny.

Międzynarodowe obrady w sprawie przemysłu żelaznego nie robią należytych postępów.

Polscy przedstawiciele przemysłu stalowego, jak wiemy, zostali zaproszeni do przedstawienia swych postulatów na dzień 9 czerwca r. b. W międzyczasie nastąpić miało porozumienie się z rumuńskiemi zakładami żelaznemi Reschitza w sprawie rozdziału eksportu na Bałkany. Stan polskiego przemysłu żelaznego pogorszył się nieco. Kwietniowe wykazy syndykatu polskich hut, w stosunku do marca wykazują obrót wewnętrzny mniejszy o 14 000 ton. Niedawno projektowana zwyżka 10% cen, została odwołana. Zmniejszył się i eksport, a fabryki polskie nie mogły podjąć zamówień z Austrji i Węgier. Silna tendencja utrzymuje się w rurach żelaznych, a nawet wewnętrzne zapotrzebowania w tej branży wystarczą na wiele miesięcy pracy. Polska produkcja surówki i stali wykazuje w porównaniu do z. r. dosyć znaczną zwyżkę.

Na rynkach wschodnio - europejskich ceny nie uległy polepszeniu. Zniżka poziomu cen osięgła najniższy swój punkt, to też przedstawiciele francuskiego przemysłu żelaznego dali swym zastępcom handlowym ścisłe wskazówki nie udzielania w żadnym wypadku dalszych koncesyj w cenach. Polepszenie pewne francuskiego przemysłu żelaznego jest widoczne. Luksemburg wysyła w dalszym ciągu półprodukty do Anglji.

W angielskim przemyśle żelaznym produkcja stali zmniejsza się z 949 600 ton w marcu, na 850 000 ton w kwietniu r. b. — produkcja surówki powiększa się z 671 000 w marcu, na 680 000 ton w kwietniu.

W Niemczech żelazo nadal silnie poszukiwane. Produkcja zakładów w okręgu Rury silniejsza jeszcze w maju ponad kwoty surowej stali. Podrożenia kosztów produkcji nie należy się więcej obawiać, ponieważ państwowa rada węglowa odrzuciła żądane przez syndykat węglowy podwyżki cen węgla. Niemiecki eksport żelaza nadal słaby.

Z francusko - belgijskiej strony widać usiłowania stworzenia związku handlem surówką — podobny francusko - belgijsko - luksemburgski, nie szedł do skutku. Niemieccy przedstawiciele zakładów pieców wysokich, wstrzymują się od wspólnych obrad w konferencjach francusko - belgijskich, aż do ostatecznego porozumienia się tychże — pomiędzy sobą.

Utworzenie podobnych związków należy traktować, jak dotychczas, nieco pesymistycznie. Pomiędzy żądaniami niemieckich a francuskich przemysłowców, istnieją jeszcze duże różnice, także i co do zagadnienia, dotyczącego kontyngentu surowej stali. Ponieważ francuski eksport w r. b. silnie się rozwinął — co było możliwe tylko dzięki wycofaniu się z eksportu przemysłu zach. zakładów niemieckich — żąda on dla siebie jeszcze silniejszego uwzględnienia powyższego stanu rzeczy. Niemcy jednak stoją na stanowisku utrzymania eksportowych interesów w pewnej mierze, chociażby w swych zachodnich zakładach, w przeciwnym razie groziłoby im niebezpieczeństwo przejścia całkowitego handlu wywozowego na Francję i Belgję, do czego przemysł niemiecki dopuścić nie może i nie miałby ochoty.

S.

Z działu szmelcu żelaznego.

Ponieważ z dniem 15 czerwca rb. ustaje dla Niemiec obowiązek zbywania dla Polski szmelcu żelaznego, spodziewano się przeto, iż rynek nasz obecnie znajdzie się w krytycznej sytuacji.

Dostawa roczna szmelcu żelaznego wynosiła bądź co bądź pokaźną sumę, gdyż dostarczano nam z Niemiec przeszło 200 tys. ton szmelcu rocznie.

Zapotrzebowanie na szmelc zagraniczny było sześć razy większe, niż podaż szmelcu krajowego.

Zrozumiałe jest przeto, iż skoro nie pokryjemy potrzeb krajowych towarem własnym, zmuszeni będziemy nadal import utrzymać w ramach bardzo poważnych.

Stosunek cen zagranicznego surowca do naszego towaru przemawia na niekorzyść tego pierwszego, dzięki czemu odbiorcy (huty) starają się głównie zaopatrywać w towar pochodzenia krajowego.

Organizacje handlowe u nas starają się opanować import szmelcu zagranicznego, aby ten niekorzystny stosunek (1:6) zredukować, narazie bodaj do 1:5. Osiągnięcie tego celu jest możliwe przedewszystkiem dzięki istniejącym zakazom wywozu z kraju szmelcu oraz wskutek opanowania skupu złomu.

W stosunku do rynków zagranicznych, na których jesteśmy odbiorcami, należy podkreślić pomyślny wynik zabiegów we Francji, wskutek których otrzymaliśmy poważny kontyngent na szmelc francuski, a ostatnio zgodę na rozszerzenie dalszych przydziałów surowca dla Polski. Sprowadzany z innych państw zachodnio-europejskich szmelc żelazny kalkuluje się w większych partjach po 74—75 sh za tonę fr. st. pogr., z pochodzenia wschodnio-europejskiego 67 sh fr. st. Zemgale. Ostatnio sprowadzano poważne transporty szmelcu amerykańskiego, kalkulujące się cif Gdańsk po 70 sh.

Do bolączek w tym dziale należy bezwzględnie klasyfikacja szmelcu krajowego, która ostatnio doszła do dużej perfekcji. Zasadniczo rozgraniczono 4 gatunki (R_1—R_2—R_3—R_4) szmelców, przyczem do I gat. zalicza się szyny o 1,5 m. obręcze i koła do 1,1 m, łupki i podkładki, ustawy i koła ponad 1,10 m, i krzyżownice, II gat. — szmelc warsztatowy drobny, liny zwijane do 600 mm, odpadki rur i blach ponad 3 mm grubości; III gat. otoczki zaoliwione i świeże, cienkie liny wiązane i blacha, IV gat. liny stalowe luzem, otoczki zardzewiałe skłębione, odpadki luzem skłębione i paczkowane ręcznie, pordzewiałe.

A. W.

Francuski rynek żelazny.

Według wiadomości, otrzymanych ze sfer francuskiego przemysłu żelaznego, stan interesów wykazuje słabe tendencje. Spodziewane wiosenne ożywienie na rynku żelaznym, zawiodło zupełnie. Kolejowa statystyka przewozowa wykazuje cofnięcie się produkcji żelaznej aż o 20 proc. w porównaniu z tym samym okresem lat poprzednich. Z drugiej jednak strony przedsiębiorstwa żelazne otrzymały z końcem lutego, kiedy rynek wykazywał pewną poprawę, prawdopodobnie dosyć zamówień, ażeby móc utrzymać dotychczasowy bieg swych interesów.

Oznaką pewnego bardzo powolnego polepszenia się — może być powolnie zmniejszająca się liczba bezrobotnych. Spodziewane jest również polepszenie i powiększenie produkcji, w związku z oczekiwaną zniżką dyskonta na 5 proc.

Różnice zapatrywań co do zbyt wygórowanych cen koksu nie zostały jeszcze pomiędzy hutami a kopalniami, względnie koksowniami wyrównane i uzgodnione. Kwestja ta została oddana rządowi do rozstrzygnięcia. Kopalnie narzekają, iż położenie ich finansowe jest do tego stopnia niekorzystne, że muszą się liczyć z możliwością zwalniania robotników. (Tout comme chez nous). Nacisk belgijskiej konkurencji zmusił koksownie północnej Francji do obniżki cen o 10 franków.

Tendencja na żelazo lane słaba, nawet nie tyle z powodu słabych notowań angielskich, ile dlatego, iż odbiorcy zachowują się z rezerwą, a kwestja otwarcia własnego biura sprzedaży uległa znowu nowej zwłoce. Lotaryńskie fabryki żelaza zdobyły ostatnio bez większych trudności rynki belgijskie.

Fakt ten tłumaczy się tem, iż z powodu zniżki produkcji o około 150 000 ton w stosunku do wyznaczonego przez kartel kontyngentu, otrzymali francuscy producenci za pierwszy kwartał 1927 r. — 297 000 dolarów tytułem odszkodowania. Z tego wypada różnica około 25 franków na korzyść każdej wyprodukowanej tony surowej stali lotaryńskiej, w stosunku do przedsiębiorstw belgijskich.

Troska o wychowanie dzielnych fachowców handlu żelazem.

Troskę tę podziela z handlami żelaza w Polsce niestety wiele zawodów. Powierzchownie sądząc, zdawałoby się, nic łatwiejszego ponadto. Materjału ludzkiego posiadamy bardzo wiele, bezrobotnych jeszcze więcej. A jednak troska ta jest uzasadniona. Posiadając bowiem obfity materjał ludzki, posiadamy bardzo niewiele materjału wykwalifikowanego, do podjęcia zatrudnienia w jakichkolwiek bądź zawodach, potrzebujących ludzi wykwalifikowanych i dzielnych fachowców do pracy. Ten, z bezrobotnego materjału ludzkiego wzięty człowiek do pracy, początkowo, jako wygłodzony pracownik, okazuje wiele dobrych chęci, w miarę jednak nasycenia się pracą, odzywają się w nim wyhodowane podczas bezrobocia momenty psychiczne, znajdując swój wyraz w zasadzie: minimum pracy, maximum zarobku! Zainteresowanie do danej pracy znika, rodzi się gorączkowa chęć zarobku, obojętne w jakim fachu zdobytego, byle jak największego.

Jak nadmieniliśmy, troskę tę, podzielają wraz z innymi zawodami i handle żelazem. Brakowi fachowego wykształcenia zaradzą w pierwszym rzędzie szkoły fachowe czy dokształcające, ale zmianie stanu psychicznego u dzisiejszego pokolenia zaradzić może tylko praktyka zawodowa od podstaw, w zetknięciu się z realnemi warunkami handlu żelaznego i jego potrzebami oraz wyrabianie powolne charakterów i zamiłowania do pracy raz podjętej. Widzą to i rodzice sami i wiele trudu nieraz sobie zadają, by umieścić syna w odpowiednim i zaufania godnym handlu żelaza, jako ucznia. Mniejszą rolę odgrywać tutaj powinna troska o wielkość handlu żelaza, wykształcenie ucznia w tym okresie wymaga bowiem zapoznania się przedewszystkiem z różnorodnym rodzajem i gatunkiem towaru, co równie dobrze uskutecznić będzie można tak w mniejszym, jak i w nieco większym handlu żelaznym. Naturalnie nauki tej, nie może zaprzestać fachowy członek branży handlu żelaznego; technika nieustannie coś nowego wprowadzając na jego rynki zbytu, zmusza go do pilnego śledzenia postępów, celem utrzymania handlu na wysokości wymagań każdego czasu. To są trudności, które opanować, uchwycić i wypracować sobie musi i powinien, każdy adept handlu żelaznego. Od umiejętnego bowiem dobrania rodzaju nowości, wprowadzanych nieustannie na rynki zbytu, zależy przyszłość jego samodzielnej pracy oraz powodzenie i egzystencja lub upadek.

I oto poza temi przesłankami ukrywa się niezmiernie ważne pytanie, czy po latach nauki, jako uczeń, wyszkolony pomocnik ma nadal pracować w zakładzie macierzystym lub porzuciwszy go, szukać rozszerzenia swej wiedzy fachowej w szerszym świecie. Na pytanie to trudno dać kategoryczną w sensie dodatnim czy ujemnym odpowiedź, zależeć to będzie od wypadku do wypadku, od jednostki, jej uzdolnień, warunków zewnętrznych i wielu innych czynników. Ogólnie należy jednak nadmienić, iż każde środowisko stwarzając swoje potrzeby, zmienia też i charakter handli żelaza i ich zakres działania. Wyrabiają się przytem rzutkość, sprężystość, szybka orjentacja, a ponadto w warunkach często mniej korzystnych, wyrabiają się charaktery. Przedewszystkiem jednak chcąc być tęgim fachowcem w danym handlu i branży, trzeba umieć i chcieć znaleźć zamiłowanie w nim i swoją ambicję. Tylko w ten sposób pojęta praca w zawodzie, może stworzyć pokolenie samodzielnych fachowców, którzy będą chlubą swej branży i pożytecznymi filarami swego społeczeństwa.

————oooo————

Długi państwowe Polski.

Wobec widoków zaciągnięcia nowej pożyczki przez państwo, ciekawe będzie zestawienie dotychczasowych długów państwowych, które są stosunkowo minimalne, bo wynoszą ogółem 3 572 095 317 złotych.

Z tego długi zagraniczne na dzień 31 grudnia 1926 roku wynosiły 3 274 909 317 złotych, wewnętrzne zaś 219 186 000 złotych.

Poszczególne pożycje długu zagranicznego stanowią: 1. pożyczki emisyjne 623 984 484 złotych; 2. długi wobec rządów państw zagran. 2 292 638 370 zł; 3. długi wobec instytucji prawnych 28 384 938 zł; 4. długi przyjęte po b. mon. austrjac. 329 901 317 złotych.

Z całości tej na Stany Zjednoczone przypada 63 proc., na Francję — 11 proc., i po parę procentów na Anglję i Włochy.

Na kategorję długów wewnętrznych składają się: 1. wewnętrzne pożyczki państwowe 248 miljonów złotych; 2. kredyt w Banku Polskim 25 miljon. złotych; 3. kredyt w Banku Gospodarstwa Krajowego 24 186 000 złotych.

W przeliczeniu na głowę ludności obciążenie długami państwowemi wynosi zaledwie 132 zł, obciążenie to jest 62 razy mniejsze, niż Anglji, 36 — niż Francji, 20 — niż Belgji, 14 — niż Włoch, 12 — razy mniejsze od obciążenia Norwegji i Niemiec, 5 — od obciążenia Czechosłowacji, 4 — Austrji i 2,5 — Jugosławji.

TARGI WSCHODNIE

OD 4 DO 15 WRZEŚNIA 1927 R.

WYSTAWA SPORTOWA OD 3—16 CZERWCA 1927 ROKU.

Międzynarodowe zawody lekkoatletyczne we Lwowie.

W czasie Wystawy Sportowej odbędą się 11, 12 i 13 czerwca międzynarodowo zawody lekkoatletyczne na skalę dotąd w historji tego sportu w Polsce nieznaną.

Na podstawie przykrych doświadczeń zrobionych w kilku wypadkach organizatorowie zawodów dopiero teraz podają do wiadomości listę zawodników zagranicznych, gdy ją ustalono zabezpieczając się materjalnie przed zawodami ze strony zgłoszonych z zagranicy uczestników.

Przyjeżdża niemiec Trossbach z Berlina, który wyrównał rekord świata w biegu przez płotki. Jest to pierwszy atleta niemiecki startujący w Polsce.

Jego spotkanie z Kostrzewskim będzie sensacją na wielką skalę. Z Austrji przybywają rekordziści i mistrzowie tego kraju Friebe, Kantor i Weitheim. Z Czechosłowacji również rekordziści Formanele, Sindler, Strniste, Vohralik. Z Estonji Klumberg, b. mistrz świata w dziesięcioboju, Laurson — pogromca Freyera i Rähn. Z Rumunji słynny miotacz David. Węgrzy przysyłają całą swą extraklasę równą fińskiej, szwedzkiej i niemieckiej. Nawiska jak: Gerö, Szomfai, Fluck, Barsy, Kosmarky, Baranyi, Steinmetz, Ruzsiczka, Szepes, Szerb, Nagy — mówią same za siebie. Razem 23 lekkich atletów najwyższej klasy europejskiej.

Z Kórnilgiem i Włochami Davolim i Facellim pertraktacje w toku.

Łącznie z elitą zawodników polskich będzie Lwów terenem najzaciętszych walk lekkoatletycznych.

Setki osób z całego kraju wybiera się na te zawody do Lwowa.

Ulgi dla uczestników Wystawy Sportowej.

Wystawa sportowa cieszy się poparciem naszych centralnych władz państwowych. W szczególności poleciło Ministerstwo spraw zagranicznych wszystkim konsulatom w krajach europejskich udzielać osobom wyjeżdżającym do Lwowa z zagranicy, celem wzięcia udziału w wystawie 50 proc. zniżki od opłat normalnych za wizy paszportowe. Uczestnicy międzynarodowych zawodów, odbywających się w związku z wystawą, mają otrzymać wizy bezpłatne.

Ministerstwo komunikacji przyznało Targom Wschodnim, jako instytucji urządzającej tę wystawę, ulgę taryfową w wysokości $33^{1}/_{3}$ zniżki od ceny biletów jazdy tak dla przejazdu wycieczek zbiorowych, składających się nie mniej niż z 30 osób, jak też dla przejazdu osób pojedynczych, udających się do Lwowa, celem zwiedzenia wystawy sportowej, z odległości conajmniej 30 klm. Ulgi te realizowane będą w okresie od 3 do 18 b. m. włącznie tylko w drodze powrotnej ze Lwowa do pierwotnej stacji wyjazdu i to w podwójnym wymiarze, t. j. wysokości $66^{2}/_{3}$, na podstawie karty wstępu, wydanej przez zarząd Targów Wschodnich i zaopatrzonej poświadczeniem, że właściciel karty wystawę sportową zwiedził. O ile z ulgi tej chcą korzystać wycieczki zbiorowe, komitet, wycieczkę urządzający, musi zgłosić się pisemnie przynajmniej na 3 dni przedtem do Dyrekcji kolejowej, w której obrębie leży stacja wyjazdu, lub — co jest praktyczniejsze — wprost do urzędu stacyjnego stacji wyjazdu.

Międzynarodowa Wystawa Pożarnicza w Poznaniu.

Z okazji III ogólno-państwowego zjazdu delegatów straży pożarnych odbędzie się na terenie Targów w Poznaniu Międzynarodowa Wystawa Pożarnicza, która ma trwać od 22-go do 29-go czerwca r. b.

Wystawa ta będzie zawierała liczne działy, obejmujące między innemi następujące eksponaty: przyrządy pożarnicze, przybory ratunkowe, uzbrojenie, aparaty gaśnicze, urządzenia alarmowe, zabezpieczenia przeciwpożarowe, urządzenia wodociągów i t. p. Należy spodziewać się, że wielu członków Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych zechce skorzystać z tej sposobności do zareklamowania swoich wyrobów.

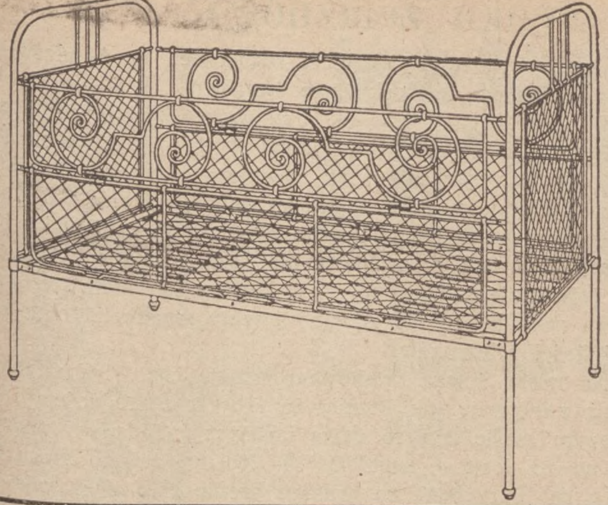
Wszelkich informacji o projektowanej wystawie udziela Miejski Urząd Targu Poznańskiego (Poznań, ul. Głogowska 42), dokąd również należy przesyłać zgłoszenia wystawców.

Pierwsza Polska Wystawa Wodna w Bydgoszczy.

W drugiej połowie lipca rb. będzie otwartą w Bydgoszczy Pierwsza Wystawa Wodna, obejmująca całkowicie wszystkie dziedziny komunikacji i przemysłu, związane z wodą.

Komitet Wystawy pod przewodnictwem prezydenta miasta d-ra Śliwińskiego pozyskał do współpracy szereg instytucyj państwowych i społecznych, które przygotowują na wystawę eksponaty o charakterze dydaktycznym z działu użytkowania wody, rybactwa, higjeny wodnej i t. p. W pięknym parku Jana Kazimierza w samem śródmieściu, miasto oddaje do dyspozycji Wystawy budowle miejskie o ogólnej powierzchni kilkunastu tysięcy metrów kwadratowych, tak, że Wystawa będzie miała rozmiary poważne.

Zainteresowanie Wystawą w całym kraju jest wielkie, tem więcej, że w końcu lipca odbędą się w Bydgoszczy Międzynarodowe Regaty na Brdyujściu. Spodziewany jest duży napływ zawodników i gości zagranicznych. Również p. prezydent Mościcki i przedstawiciele rządu będą na regatach obecni.

Poznańska Fabryka Sprzętów Metalowych

SPECJALNOŚĆ: Łóżka dla dorosłych. Łóżka dziecięce Umywalki stoł. i szafkowe

8232

Biuro sprzedaży: Wroniecka 6-8

Telefon 2160

POMPY RÓŻNEGO RODZAJU

do zapędu ręcznego, maneżem i mechanicznego, do studzien zwykłych i głębokich

Wiercenie studzien

zwykłych i artezyjskich

J. Kopczyński i Sp.

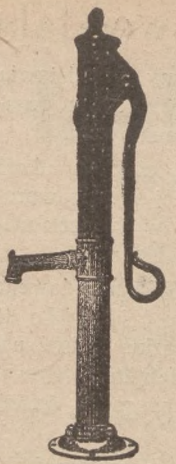
Poznań, ul. Łazarska 30

Nr. tel. 60-42 Rok zał. 1893

Fabryka pomp i przedsiębiorstwo wiercenia studzien

ODDZIAŁ W BYDGOSZCZY

ul. Dworcowa nr. 46. 3017

Nasze

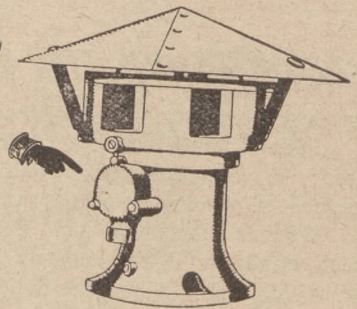
SYRENY

sygnałowe

dla ruchu i pożaru

dostarczamy

dla prądu trójfazowego i stałego.

FABRYKA MASZYN GÓRNICZYCH

KATOWICE-ZAŁĘŻE.

3343

Szlifowanie cylindrów

30—200 m/m ⊖ z 1/100 m/m dokładności na specjalnej automatycznej maszynie do szlifowania cylindrów szwajcarskiego fabrykatu L.Kellenberger,Szwajcarja

Wykonuje się:

tłoki wszelkich rozmiarów

pierścienie tłokowe

sworznie tłokowe

— **pierwszorzędny odlew**

3796

stal chromniklowa, cementowane i szlifowane z 1/100 m/m dokładnością

zawory

z wysoko wartościowej stali chromoniklowej

dostarcza szybko — precyzyjnie — tanio

Specjalne przedsiębiorstwo tego rodzaju w Polsce

R. Gunsch, Motory

ul. Wielka 6 **Poznań** **Tel. 3928**

Warsztaty - Rabat **Kosztorysy bezpłatnie**

Artykuły do użytku automobilowego

Oszczędny i pewny w użyciu **gazownik „PALLAS“.** Zanieczyszczeniu dyszy opałowej zapobiega **filtr opałowy „PALLAS“.**

Czas działania waszego motoru przedłuża o szereg lat **filtr powietrzny „PALLAS“** usuwa 99% pochłoniętego pyłu ulicznego.

„PALLAS“ — przyrząd do mierzenia każdorazowego poziomu materjału opałowego, umożliwia stałe i dokładne mierzenie zawartości zbiornika

„PALLAS“ — opałowy dźwig dla osób i wozów ciężar

Jedyne zastępstwo na Gdańsk i Polskę Zachodnią:

Alfred Bauch Hurtowy Skład Artykułów Automobilowych **Gdańsk**

Langer-Markt 32, tel. 24806.

3788

„Der Eisenhändler“

Otto Hoffmanna Wydawnictwo w Bunzlau na Śląsku.

Znane najlepsze i ulubione pismo fachowe dla branży żelaza, towarów żelaznych, narzędzi, sprzętów domowych i kuchennych oraz handlu maszyn itp. Najlepszy informator źródeł zakupu i organ ogłoszeniowy dla wymienionych branż.

Wychodzi od 30-tu lat i dwa razy w tygodniu.

Na życzenie wysyła się numery na okaz.

Administracja „Rynku Metalowego i Maszynowego“ Poznań, Wielka 10. — Tel. 2277.

Z nadreńsko-westfalskiego rynku żelaznego.

Nadreńsko - westfalski przemysł żelazny przedstawia na ogół bardzo ruchliwy obraz tak w swojem życiu organizacyjnem, jako też w życiu wytwórczo - handlowem.

Zanotowania godny jest fakt, że usilne starania około utworzenia osobnego syndykatu blachy cienkiej spełzły wprawdzie na niczem; jednak 18 firm złączyło się w Związek niemieckich fabryk rur piecowych z siedzibą w Hagen.

Równocześnie donoszą o rozbiciu się Międzynarodowego Związku plecionek drucianych, który ma istnieć już tylko do 1 października rb. Powodu rozbicia się Związku szukać należy w niesprawiedliwym podziale zamówień uprzywilejowanego stanowiska przemysłu angielskiego, a ubocznego Austrji i Czechosłowacji.

Zato kronika zanotowała powstanie nowego kartelu drutu walcowanego, który 24 maja rozpoczął swoje działanie.

Związek stalowni, poparty przez Związek przemysłowców grubej blachy odrzucił na ostatniem posiedzeniu nagły wniosek o podniesienie cen na wyroby gotowe, ale zato Związek stalowni uchwalił podnieść cenę gotowych wyrobów stalowych na 25 marek. Orzeczenie to znosi poprzedni fakultatywny cennik podstawowy żelaza sztabowego i wprowadza przymusowo nową cenę podstawową o 7,50 marek wyższą na tonę. Jakkolwiek orzeczenie to nie jest jeszcze prawomocne z powodu nieobecności przedstawicieli niektórych stalowni, to jak dzienniki donoszą, w kilku fabrykach zaprowadzono już nowe ceny, zgodnie z postanowieniem powyżej przytoczonem.

Na ogół przedstawiciele fabryk wyrażali się z zadowoleniem o **położeniu na rynku metalowym i żelaznym:** podobnie i w sprawie zajęcia podnoszono, że zamówienia, znajdujące się już w posiadaniu zarządów fabryk, zapewniają im zajęcie na kilka miesięcy. Szczególnie zamówienia dyrekcyj kolejowych następują jedne po drugich regularnie, tak, że ułatwiają bardzo korzystne wyzyskiwanie walcowni.

W najbliższym czasie ma być wprowadzona pewna nowość w nadziemnych pracach kolejowych, polegająca na nowym sposobie spawania szyn zapomocą elektryczności, które czyni zbędne wszelkie łączenia śrubami; szyny zaś mogą być samemi tylko klinami przymocowane do podkładów bez niebezpieczeństwa przesunięcia lub rozluźnienia się. Dotychczas jednak nie wystąpiono z tym nowym sposobem spawania z tego powodu, że nie zdołano jeszcze wyszkolić odpowiedniej ilości robotników.

Na rynku żelaza sztabowego panuje chaos, gdyż zamówienia napływają tak licznie, że fabryki z trudnością i po dłuższym czasie dopiero mogą dostarczyć żądanego towaru. Tak np. na dostawę kantówki 80—200 mm żądano czasu dostawy na 18 tygodni, na grubsze profile zato wymagają fabryki krótsze terminy dostawy. Odnosi się to do zamówień na ściśle oznaczone wymiary długości, gdyż zamówienia na żelazo długości na składzie trzymanych, dostawa następuje raźniej — ale zato i zamówienia nie są tak liczne.

Chwilowo uważać można **bieżące ceny żelaza jako stałe** — przynajmniej na kilka tygodni. Jedynie na wyroby specjalne, wedle zamówienia, żądają fabrykanci, osobnych cen, które dochodzą **do 300 marek na tonę.**

Blachy grube „idą“ dobrze; zamówienia liczne i wielkie, sięgające nawet 1000 ton z terminem dostawy do końca czerwca.

Przeciwnie **rynek blach średnich i cienkich** doznaje przeszkód ze strony samych wytwórców, którzy na wyścigi, żeby tak powiedzieć, obniżają ceny i podbijają się wzajemnie. Fabryki główne, jak n p. Hosch trzymają się stałych cen i sprzedają blachę średnią po 155 mk. za tonę, blachy cienkie 1—2¾ mm po 175,25 mk, a niżej 1 mm 187,50 mk.

Szpiegostwo przemysłowe.

Gdy rokowania o traktat handlowy z Niemcami zerwane zostały z winy rządu niemieckiego i tenże jak dotychczas stosuje wobec nas bojkot gospodarczy na całej linji, przemysł niemiecki inną stosuje taktykę i wszelkiemi dostępnemi mu środkami stara się wniknąć do Polski.

Ułatwiamy mu to, trzeba to wyraźnie powiedzieć, dość znacznie. Idzie bowiem naprzykład szeroką falą nasz surowiec drzewa do Niemiec. Ten się tam łaskawie przyjmuje, bo służy na przerób w tartakach, przemyśle mebli i t. d. aż do budowy okrętów i robotnik niemiecki ma pracę. Gdy zaś chodzi choćby o jedną deskę, obrobioną rękami naszego robotnika, tej oczywiście do Niemiec wwieść nie wolno.

Cztery wielkie fabryki celulozy drzewnej w Prusach Wschodnich całe swoje zapotrzebowanie drzewa „papierówki“, idące w setki wagonów dziennie, pokrywają z naszych lasów po cenach, jakie same dyktują. My zaś sprowadzamy jeszcze wiele papieru gotowego z Niemiec.

Nasz przewóz z Niemiec powiększa się z miesiąca na miesiąc.

Ułatwiamy penetrację przemysłu niemieckiego przez sławne kontygenty przywozowe na „własne potrzeby“ Gdańska Jak te własne potrzeby w rzeczywistości wyglądają, świadczy wielka ilość placówek przemysłu niemieckiego, które otworzyły swoje oddziały w Gdańsku, aby surowcami „na własne potrzeby“, bez cła sprowadzanemi, robić niebezpieczną konkurencję przemysłowi polskiemu.

Towary, na liście zakazanych do przywozu zamieszczone, każdy, kto chce, sprowadzi sobie z Gdańska bez trudności.

Na domiar tego firmy niemieckie, osiadłe w Polsce, przez krzykliwą reklamę, na którą pieniędzy nie żałują, wywołują wrażenie, że są firmami krajowemi i łapią obszerną klientelę.

Podejmują się one też gorliwie akcji wywiadowczej na rzecz innych państw, obsługując ich placówki dyplomatyczne nieścisłemi wiadomościami.

Właśnie leży przed nami materjał informacyjny o fabrykach mydła w Polsce, dostarczony poselstwu niemieckiemu przez „deutsch - böhmische Seifenfirma Jeleń - Schicht“, która znów w Polsce, według zapatrywania tegoż poselstwa i własnego, zajmuje stanowisko monopolowe. Narzuca się ona swoją krzykliwą reklamą wszędzie, budząc oczywiście mniemanie, że jest polskiem przedsiębiorstwem.

Informacje gospodarcze są o tyle ciekawe, że mówią głównie o fabrykach niemieckich w Polsce, wyolbrzymiają ich produkcję, podczas, gdy o firmach polskich, najznaczniejszych nawet przedsiębiorstwach, znanych powszechnie na rynku polskim, wyrażają się z lekceważeniem, podając ich produkcję zaledwie na połowę rzeczywistej.

Pomijając fakt, że się tutejsze placówki interesowanych państw informuje fałszywie zajmuje nas głównie w tym wypadku rola obcego przemysłu, który tak chętnie bierze na siebie rolę, informatora obcych państw.

Jeżeli się ci panowie do Polski cisną i chcą tutaj swoje interesy uprawiać, to już sama przyzwoitość nakazuje, aby się za to nie wywdzięczali dostarczaniem materjałów o stanie gospodarczym naszego kraju państwom ościennym, bo to jest pospolitem szpiegostwem gospodarczem. Materjały statystyczne nie trudno jest przecież dostać interesowanym ze źródeł nawet oficjalnych. Jeżeli te materjały dostarczają firmy prywatne i dopuszczają się przytem dowolnych korektur, to chyba cel tego jest bardzo przejrzysty.

Takie fakty uczą nas, że z dopuszczaniem handlowych i przemysłowych placówek obcych na nasz grunt, należy być bardzo ostrożnym.

O tem zwłaszcza pamiętać należy przy układach handlowych z Niemcami, którym przecież głównie chodzi o to, aby przemysł i handel niemiecki nieograniczone miały prawo osiedlania się w Polsce.

Rola społeczeństwa naszego jest jasną. Omijać podobne firmy, nie kupować ich towaru, bo każdy grosz z polskiej kieszeni przez takie zagraniczne przedsiębiorstwa wyłowiony, obraca się jako broń przeciw nam samym.

Związek Obrony Przemysłu Polskiego.
Poznań, Rzeczypospolitej Polskiej 1.

Nowe rozporządzenie o bilansowaniu w złotych.

W Nr. 46 „Dziennika Ustaw" z r. b. zostało ogłoszone pod poz. 402 rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 maja 1927 r. następującej treści:

Art. 1. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 25 czerwca 1924 r. o bilansowaniu w złotych oraz określeniu w złotych kapitałów własnych przedsiębiorstw, obowiązanych do prowadzenia ksiąg handlowych (Dz. U. R. P. Nr. 55, poz. 542) ulega następującym zmianom:

1) § 9 uzupełniono ustępem następującym:

„Ostateczny termin do wymiany akcyj w walucie markowej, [illegible]nowej i rublowej na akcje w walucie złotowej i na [illegible] odcinki, względnie do zaopatrzenia tych akcyj stemplem, opiewającym na walutę złotową, wyznacza się na dzień 31 grudnia 1927 r.".

2) § 18 zmienia się następująco:

„Bilanse otwarcia przedsiębiorstw, obowiązanych do publicznego składania sprawozdań, powinny być sporządzone i wniesione do rejestru handlowego najpóźniej w terminie do dnia 15 lipca 1927 r. oraz powinny być ogłoszone w myśl obowiązujących przepisów".

3) § 21 otrzymuje brzmienie:

„Jeżeli kapitał zakładowy spółek akcyjnych lub akcyjno-komandytowych w bilansie otwarcia nie dosięgnie najniższej granicy, oznaczonej w § 20 ust. 1 tego rozporządzenia, spółka powinna podwyższyć swój kapitał zakładowy najdalej do dn. 31 grudnia 1927 r. co najmniej do tej granicy, z zachowaniem obowiązujących przepisów o podwyższaniu kapitałów zakładowych".

Urlopy personału.

Wedle ustawy z 16 maja 1922, Dz. U. Nr. 40, poz. 334, oraz rozp. wyk. z 11 czerwca 1923, Dz. U. Nr. 62, poz. 464, przysługuje pracownikom prawo urlopu:

Pracownik, którego praca trwa nieprzerwanie jeden rok w danem przedsiębiorstwie, ma prawo do 8-dniowego urlopu. — O ile pracuje w danem przedsiębiorstwie już 3 lata, do 15- dniowego urlopu.

Pracownicy jednak młodociani poniżej lat 18 korzystają już po roku nieprzerwanej pracy z 14-dniowego urlopu.

Wszystkim pracownikom pracującym umysłowo, zatrudnionym w handlu, przemyśle, biurowości, po półrocznej nieprzerwanej pracy przysługuje urlop 2-tygodniowy, po rocznej zaś jednomiesięczny.

Za pracowników pracujących umysłowo, niezależnie od ich wieku, uważa ustawa następujących:

1) pełniących czynności administracyjne i nadzorcze, a nie wykonujących pracy fizycznej, jako to: zarządców, intendentów, pracowników ruchu, jak inżynierowie, technicy, majstrowie, kierownicy magazynów, sztygarzy, ekspedytorzy;

2) pełniących czynności biurowe i zatrudnionych pracami kancelaryjnemi, rachunkowemi, piśmiennemi, rysunkowemi lub kalkulacyjnemi;

3) pełniących czynności kupieckie, jako to: sprzedawców sklepowych i księgarskich z ukończoną szkołą zawodową, bądź średnią, oraz odbytą przepisaną praktyką, drogistów, farmaceutów, kasjerów, dysponentów, sprzedawców podróżujących, akwizytorów itd.

Urlopowany otrzymuje za cały czas urlopu normalne pobory, traci jednak prawo do wynagrodzenia, o ile w czasie urlopu będzie zarobkowo pracował w innem przedsiębiorstwie.

Nieczynności w zakładzie pracy wskutek choroby, nieszczęśliwego wypadku, oraz z powodu powołania pracownika do ćwiczeń wojskowych nie uważa się za przerwę w umowie pracy, pozbawiającą lub ograniczającą prawa pracownika do korzystania z urlopu.

Jeżeli umowa o pracę rozwiązana zostaje przez pracownika, traci on, z chwilą wypowiedzenia przez siebie umowy, prawo do urlopu, jeszcze nie otrzymanego, choćby posiadał już uprawnienie do urlopu; pracownik traci również prawo do urlopu, jeżeli rozwiązanie umowy nastąpiło z powodów, które dają pracodawcy prawo do rozwiązania umowy o pracę, bez uprzedniego wymówienia.

Jeżeli natomiast umowa o pracę z pracownikiem, który uzyskał już prawo do urlopu, rozwiązaną zostanie przez przedsiębiorcę przed udzieleniem pracownikowi urlopu, — z wyjątkiem wypadków, gdy pracownik sam rozwiązał umowę pracy lub jeżeli rozwiązanie to nastąpiło z powodów, które przedsiębiorcy dają prawo do rozwiązania umowy pracy bez uprzedniego wymówienia — natenczas przedsiębiorca winien wypłacić pracownikowi zapłatę za czas urlopu.

Niewykorzystanie urlopu przez pracownika samo przez się nie stwarza dla pracodawcy obowiązku specjalnego wynagrodzenia pracownika za czas, przepracowany w okresie należnego urlopu, jeśli pracownik z urlopu nie chciał skorzystać. (Pracownik winien objawić zamiar korzystania z urlopu).

Pracodawca obowiązany jest wynagrodzić pracownika, gdy sam zażądał zrzeczenia się przez pracownika urlopu.

Umowa o pracę nie może zawierać punktu, któryby pracownika z góry pozbawiał urlopu lub w inny sposób uszczuplał jego prawa do urlopu, określonego ustawą.

◆ Wiadomości drobne ◆

Zmiana firmy huty „Silesia" — Tow. Sprzedaży.

Pod starą nazwą huta „Silesia" — Tow. Sprzedaży z siedzibą w Berlinie została utworzoną nowa firma z tym samym zakresem działania tej spółki akcyjnej. Kapitał zakładowy wynosi 20.000 Rmk.

Kierownikami zostali P. Lachette, L. Turnowsky, Piotr Winkler, — wszyscy z Berlina.

Ożywienie w lubelskim przemyśle metalowym.

Jak się dowiadujemy w przemyśle metalurgicznym wzrosło dość duże ożywienie, **fabryka W. Moritz w Lublinie** zatrudnia niektórych robotników 12, 14 i 16 godzin na dobę płacąc godziny nadobowiązkowe, fabryka zaś **M. Wolski** uruchomiła stolarnię na dwie zmiany. Jak widać fabryki przyszykowują się do sezonu tegorocznego lepiej jak w roku zeszłym, gdyż otrzymały dość poważne zamówienie nie tylko wewnątrz kraju lecz i zagranicę.

Gwarectwo „Hrabia Renard"

Kopalnie węgla i Zakłady Przemysłowe w Sosnowcu

Oddział: Walcownia rur i żelaza

Rury bez szwu czarne i ocynkowane ze stali Siemens - Martin, wyrabianej przez Towarzystwo Huta Bankowa.
Rury żelazne wyciągane na gorąco i zimno do rozmaitego użytku. Rury z kołnierzami stałemi i ruchomemi na przewody parowe, powietrzne, wodne i gazowe. — Rury gładkie i fasonowe do kotłów, parowozów, traktorów. — Rury Fielda, — Rury pompowe, zwyczajne i amerykańskie. — Rury wiertnicze. — Rury studzienne o grubych ściankach do przewodów hydraulicznych.—Rury posadzkowe.

R u r y s p a w a n e od (1/4" do 2")
Rury spawane z mufami lub kołnierzami, nagwintowanemi na przewody gazowe. Mufy — Gwinty długie — Łuki. Żelazo ciągnione, okrągłe i sześciokątne. — Natychmiastowa dostawa rur normalnych wszelkich rozmiarów. — Termin dostawy rur specjalnych po porozumieniu. — Odlewy żelazne.

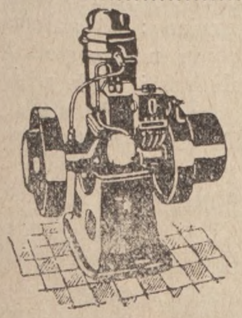
S k ł a d y:
w WARSZAWIE: ul. Żelazna nr. 59
Telefon nr. 58-88 (—) **Telefon nr. 58-88**
w POZNANIU: ul. Składowa nr. 4

3661

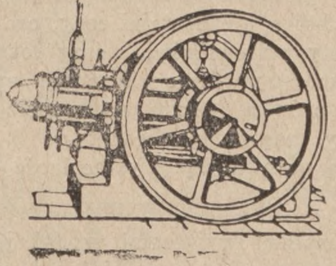
SPECJALNOŚĆ: Rury o cienkich ściankach do c u k r o w n i i aparatów dystylacyjnych. Wężownice wszelkich kształtów i wymiarów.

Przedstawiciele:
Inż. A. de Rosset, Warszawa, Foksal 11, lub Wilcza 29 a, tel. 272-56
Antoni Bernhard, Poznań, Wielkie Garbary 18, tel. 12-59
Antoni Bernhard, Łódź, Andrzeja 7, tel. 9-01
Julian Bonk, Lwów, Sapiehy 26, tel. 12-80
Inż. Zygmunt Mehl, Kraków, Straszewskiego 5, tel. 47-19.
Inż. Jerzy Pobóg - Krasnodębski, Katowice, Młyńska 5, tel. 22-03.

4113 t

Tanie źródło siły!

Motory spalinowe

„PERKUN"

dla celów przemysłu i rolnictwa.

Około 6.000 motorów w ruchu w młynach, elektrowniach i fabrykach Polski, Rosji, Rumunji, Francji.

NAJDOGODNIEJSZE WARUNKI KUPNA!

T-wo Fabryki Motorów „PERKUN" Spółka Akcyjna Warszawa (Praga)

ul. Grochowska nr. 46.

Adres telegraf.: PERKUN - WARSZAWA. 4318 Telef.: 84-40, 84-93, 93-98, 514-58.

Brak taboru na kolejach wąskotorowych.

Wobec zwiększającego się ruchu oraz ilości przewozów na kolejach wąskotorowych, które nie rozporządzają dostateczną ilością taboru, Ministerstwo Komunikacji dąży stale w miarę możności finansowych do powiększenia tego taboru.

W roku bieżącym nabędzie Ministerstwo Komunikacji w wytwórniach krajowych na użytek kolei wąskotorowych pewną ilość parowozów, około 100 węglarek, kilkadziesiąt wagonów krytych towarowych oraz osobowych i dwa wagony motorowe.

Nowe parowozy.

Dzięki wykończeniu przez Krajową Fabrykę Lokomotyw w Chrzanowie 60-ciu parowozów osobowych typu ciężkiego, zamówionych w tej wytwórni przez Ministerstwo Komunikacji, usunięty został brak parowozów osobowych do prowadzenia ciężkich pociągów pospiesznych i tranzytowych.

Nowozbudowane parowozy przydzielone zostały do dyrekcji kolejowych małopolskich i Królestwa Kongresowego, gdzie przedewszystkiem brak ich dawał się odczuwać.

Ożywienie na rynku dykt i fornierów.

Na rynku dykt i fornierów panuje obecnie ruch wielki; eksport z miesiąca na miesiąc wzrasta. Obecnie mamy w Polsce około 20 fabryk, produkujących te wyroby, z tego kilka powstało w ostatnich latach. Największym konsumentem dykt jest przemysł meblowy, prócz tego, mają one zastosowanie przy budowie wagonów, aut, okrętów i samolotów. Najpoważniejszym odbiorcą na dyktę i forniery jest Anglja i Ameryka. Pod względem eksportu do Anglji na pierwszem miejscu stoi Finlandja, następnie Polska, Rosja i Łotwa. Fabryki polskie pracują bardzo intensywnie, w ostatnim roku podniosły znacznie produkcję, ulepszając ją równocześnie. Eksport dykt i fornierów mógłby być o wiele większy, brak tylko odpowiedniego kapitału do sfinansowania produkcji i wywozu. W najbliższym czasie ma być podobno stworzona wspólna organizacja sprzedażna, która ujednostajni ceny, oraz odsunie od udziału w sprzedaży pośredników, którzy dotychczas zarabiali więcej, niż same wytwórnie. Warunki sprzedaży w kraju: 20 proc. gotówką, reszta na weksle z terminem od 2—6 miesięcy, zagranicą: kredyt do 6 miesięcy za niewielką zaliczką gotówkową. Wypłacalność dobra.

Sytuacja w przemyśle węglowym.

Z małemi wyjątkami produkcja kopalń węglowych w Polsce utrzymuje się w bieżącym miesiącu na poprzednim poziomie i wynosi przeciętnie około 100.000 ton dziennie, w czem na węgiel górnośląski przypada około 80.000 ton. Wskutek zmniejszenia się konsumcji wewnętrznej zwały węgla zwiększyły się i na Śląsku wynoszą obecnie przeszło miljon ton.

Eksport węgla polskiego w maju r. b. utrzymuje się naogół na poziomie kwietnia. Wybitni przedstawiciele przemysłu węglowego utrzymują, że w dziedzinie eksportu nie wszystkie możliwości są jeszcze wyzyskane, zwłaszcza w stosunku do krajów północnych, gdzie zbyt węgla powinniśmy znacznie zwiększyć. Prawdopodobnie też w tym kierunku pójdą w najbliższym czasie wysiłki polskiego przemysłu węglowego.

Naogół kopalnie pracują normalnie, jednak świętówki, wytworzone ograniczeniem produkcji, wynoszą obecnie mniej więcej około 20 godzin tygodniowo. Na G. Śląsku zwolnienia robotników przyjętych podczas strajku angielskiego ustały. Na 18.000 nowoprzyjętych robotników zwolniono ogółem 9.000.

Położenie na rynku czechosłowackim lanych naczyń emaljowanych.

Przemysł lanych naczyń emaljowanych w Czechosłowacji — nie może się skutecznie rozwinąć, z powodu zbyt niskich cen naczyń blaszanych na zewnętrznych i wewnętrznych rynkach zbytu. Ceny wewnętrzne są z powodu zbyt ostrej konkurencji fabryk czeskosłowackich pomiędzy sobą, bardzo niekorzystne. Wskutek czego wspólnie zorganizowana w r. z. sprzedaż, okazuje w swych skutkach bardzo dodatnie rezultaty.

Czwarty Targ Wiosenny na automobile, maszyny rolnicze w Zagłębiu.

Polski Konsulat Generalny w Zagrzebiu nadesłał nam sprawozdanie o czwartym specjalnym Targu wiosennym na automobile, maszyny rolnicze, radjo-aparaty etc., który się odbył w Zagrzebiu. Sprawozdanie z powyższego podamy w skróceniu do wiadomości:

Ogółem wzięło udział 279 firm, z czego 140 krajowych i 139 zagranicznych. Najwięcej wystawców przybyło z Niemiec, Austrji i Stanów Zjednoczonych. Duże zapotrzebowanie było na automobile, motocykle i maszyny rolnicze amerykańskie. Ogółem sprzedano: 98 automobilów, 56 motocykli, 11 traktorów, 10 pomp motorowych, 3 komplety urządzeń do młocarni, 6 młocarń i wiele mniejszych narzędzi rolniczych. Frekwencja naogół była słaba. Przeciętnie codziennie odwiedzało Targi 4—6 tysięcy osób.

WYJAŚNIENIE.

W nr. 21 „Rynku Metalowego i Maszynowego", w artykule p. t. **„Detaliści branży żelaznej się żalą..."** wkradły się następujące błędy, które niniejszem koregujemy:

Na str. 592 — kolumna lewa 11 wiersz od dołu: zamiast **„uzasadnionem"** winno być **„nieuzasadnionem"**.

Na str. 593 — kolumna lewa 12 wiersz od góry: zamiast **„uzasadniono"** winno być **„nieuzasadniono"**.

Na str. 593 — kolumna prawa, 16 wiersz od góry: zamiast **„rozprasza"** winno być **„rozpanasza"**.

Redakcja.

DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH

Przemysł metalowy na Targach Poznańskich.

Jednem z głównych zadań targów i wystaw to należyte zareklamowanie przemysłu wogóle, w szczególności zaś wyrobów poszczególnych wystawców i artykułów handlowych firm wystawiających. Mają one przeważnie wielkie znaczenie dla wytwórców i hurtowników każdej branży; którzy liczą nietylko na rynek najbliższej okolicy, ale także na dalszy, a nawet i zagraniczny. Dla tego też firmy wytwórcze, hurtownicy i przedstawiciele firm zagranicznych tak okazale i licznie wzięli udział na tegorocznych Poznańskich Targach Międzynarodowych.

Wśród wielu wymienić należy jeszcze następujące:

CENTRALA PŁUGÓW PAROWYCH, T. Z. O. P., POZNAŃ, św. Wawrzyńca 36

występowała jako przedstawicielka wyrobów wiedeńskiej fabryki **St. Egydyer i Hencke - Gatersleben.** Na Targach Poznańskich wystawiała pługi parowe całe i części do nich, noże do krajania słomy **„Ideal"**, nieodzowne w każdem wzorowem gospodarstwie, któremu zależy na ekonomji materjału ściółkowego, dobrego i skutecznego obornika. **„Ideal"**, zaopatrzony jest w osobny, automatycznie działaj. aparat ochronny, dzięki któremu nóż funkcjonuje bez zarzutu i bezpiecznie. Poważne transakcje i zamówienia, na dostawę pługów parowych — a szczególnie części zapasowych, jakie Centrala Pługów Parowych otrzymała, są najlepszem jej poleceniem.

*

L. ŁAZARSKI I S-KA, POZNAŃ, Zwierzyniecka 8. Składnica wyrobów „P. D. Rasspe Söhne", Solingen

ma stale na składzie w wielkim wyborze narzędzia rolnicze, jak grabiarki, żniwiarki, kosiarki i części ich, osobliwie noże i kosy, wykonane z najlepszej stali; jako też i stoły wykonane z najlepszego materjału zamorskiego. Bogaty wybór dozwala klientom wybrać sobie najodpowiedniejsze upodobaniu i zapotrzebowaniu modele.

*

INŻ. H. JAN MARKOWSKI POZNAŃ, ul. Sew. Mielżyńskiego nr. 23, tel. 52-43.

W eksponatach tej firmy tak'ch jak, znane wirówki do mleka Lanz'a, czy masielnice i śrutowniki walcowe Stille'go, czy też siewniki do sztucznych nawozów „Westfalja" lub maszyny żniwne Eckerta rozpoznawało się czem jest długoletnia specjalizacja, zdobyta w zakresie budowy maszyn rolniczych nie mniej długim doświadczeniem.

Objekty co wymienione są tak powszechnie znane w świecie rolniczym i przemysłowym, że zbytecznem byłoby wymieniać ich zalety.

*

BRBACIA MALAK, FABRYKA MASZYN I ODLEWNIA ŻELAZA, ŻNIN, Wielkopolska,

wyrabiają maszyny rolnicze, jak kartoflarki, maneże, sieczkarnie, przodki do żniwiarek, młocarnie konne, siekacze do buraków, magle i t. p. Dzięki dobroci materjału wyroby ich łączą lekkość struktury z trwałością, oddawają najlepsze usługi rolnikom mniejszym, u których ograniczenie sił roboczych i pociągowych odgrywa bardzo poważną rolę. Dla tego też wyroby fabryki maszyn Braci Malak, cieszą się przedewszystkiem wielkiem zbytem u włościan i mniejszych dworach.

Podczas Targów Poznańskich zwracały ogólną uwagę kartoflarka **„Gwiazda B"**, lekkie maneże, sieczkarnie i inne maszyny, na różnych wystawach premjowane.

W. SCHUETZ — ROGOŹNO Wielkopolska. Fabryka parowników do ziemniaków i aparatów do odgoryczania łubinu.

Specjalne zalety tych wyrobów, jak można było przekonać się na Targach Poznańskich, to przedewszystkiem ekonomiczna ich sprawność, pozwalająca nabywcom tychże oszczędzać aż do 70 proc. opału, zużywanego przy parnikach i odgoryczarniach innych firm. Dzięki specjalnym paleniskom używać można do opalania ich najmniej wartościowe materjały opałowe, jak miał torfowy, miał węglowy, chróst drzewny, korę drzewną, trociny i t. p.

Parniki i odgoryczarnie W. Schütz'a w obecnych właśnie czasach przewlekłego kryzysu gospodarczego i stałego braku gotówki, umożliwiającego większe nakłady na utrzymanie gospodarstwa, zasługują na szczególniejszą uwagę i polecenie.

*

P. KERCHNER, ŁOMŻA, plac Zambrowski

posiada własną fabrykę maszyn i narzędzi rolniczych oraz odlewnię żelaza. Prócz tego prowadzi reprezentację szwedzkich centryfug do odciągania mleka firmy **„Diabolo"**.

Specjalność jego to wyrób młocarni szerokobijących, maneży i wialni najrozmaitszych rozmiarów i konstrukcji najnowszych systemów.

Eksponaty firmy Piotr Kerchner budziły na tegorocznych Targach w Poznaniu wielkie zainteresowanie wśród sfer rolniczych, a zwłaszcza większych posiedzicieli.

Firma **Piotr Kerchner** przeprowadza także remont maszyn parowych, kotłów, tartaków, młynów, gorzelni i wszelkiego rodzaju motorów spalinowych. Dokładność remontu i trwałość jego najlepsze dają świadectwo solidności wyrobów fabryki Kerchner.

*

BRACIA HOFFMANN, FABRYKA MASZYN I ODLEWNIA ŻELAZA, ŁÓDŹ, ul. Kilińskiego 170, telefon 20-30.

Fabryka powyższa wystawiała na tegorocznych Targach Poznańskich swoje eksponaty doskonałych maszyn i form wchodzących w zakres fabrykacji wyrobów betonowo - cementowych, jak: mieszadła do betonu, łamaki kamieni, młynki kulkowe, maszyny do sączków, dachówczarki i t. p.

Przemysł budowlany w Polsce uzyskuje w wyrobach tej fabryki jeden czynnik więcej możliwości swojego rozwoju, czynnik tak nieodzowny — tembardziej przy tendencji budowlanej, idącej w kierunku coraz szerszego zastosowania żelbetonu.

*

JÓZEF HESSE S-Y, ŁÓDŹ, ul. Andrzeja 40. Mechaniczna fabryka Tkanin Metalowych i Wyrobów Drucianych,

wyrabia wszelkiego rodzaju siatki druciane i metalowe, gazę miedzianą dla studzień i na filtry; siatkę **„Rabitz"**, parkany druciane, rafy i obręcze do robót betonowych i brukarskich, materace do łóżek, wycieraczki do nóg, przetoki metalowe, jedwabne i włosiane, szczotki siatkowe miedziane do silników elektrycznych i dynamomaszyn.

Fabryka Tkanin metalowych i wyrobów drucianych **„J. Hesse"** wypełnia bardzo poważną lukę w naszym przemyśle krajowym, z którego rynku stale wypiera narzucające się wyroby zagraniczne. Liczne nagrody i odznaczenia na wystawach i targach otrzymane, wymownie świadczą o dobroci wyrobów tejże fabryki.

*

M. STEINHAUS — LWÓW, ul. Grodecka 10 a, prowadzi **generalną reprezentację** wiekowej fabryki czeskiej **Breitfeld, Danecki & Co. w Blansku.** Na Targach Poznańskich wystawiał maszyny i urządzenia młyńskie powyższej firmy. Długoletnia egzystencja firmy Breitfeld, Danecki i Co. oraz doświadczenie zawodowe, wyzyskane bywa przy budowie maszyn i urządzeń młyńskich, także wyroby jej zajmują słusznie jedno z najpoczytniejszych miejsc wśród wyrobów innych firm tej branży. Doborowy materjał wałków ich uzębienie popędowe, gwarantują trwałość maszyn i dokładne, choć ciche funkcjonowanie. Są to najważniejsze zalety nowoczesnych maszyn młyńskich.

*

FR. MELICHAR - UMRATH I S-KA, BRANDYŚ N/ŁABĄ filja: Lwów, Grodecka 61.

Czesko - słowacka Spółka Akcyjna — złączonych fabryk maszyn rolniczych — wyrabia, jako specjalność siewniki, żniwiarki, kosiarki, kopaczki i sadzarki, marki Melichar.

Wśród eksponatów, wystawionych przez zastępczą firmę **Nitsche & S-ka w Poznaniu** szczególniejszą uwagę zwracały na siebie siewniki rzędowe, łyżeczkowe i trybikowe **Unikum i Patria,** siewniki kombinowane na równoczesny rzędowy wysiew ziarna i nawozu sztucznego **Imperator,** siewniki do buraków zwykłe i kombinowane, ręczne i konne siewniki do saletry chilijskiej, siewniki do sztucznych nawozów **Westfalja,** żniwiarki **Gratia** i kosiarki **Gloria,** kopaczki do ziemniaków **Melichar Hajek** i sadzarki do ziemniaków na dwuskibowcu marki **Liliput.** Drugą rzeczą byłoby wyliczać zalety znanych powszechnie wyrobów fabryki Melichar. Wielka ich liczba w użyciu będąca, sama od siebie najwymowniej przemawia za dobrocią i trwałością siewników i maszyn rolniczych Melichara.

Nowa metoda badania rozdziału siarki na szlifach metalowych.

Dwaj uczeni H. J. Royen i E. Ammermann podają nowy sposób badania rozdziału siarki na szlifach metalowych. Pod względem prawidłowości obrazu, nowa metoda ma być jedynie dokladną i ścisłą.

Polega ona na tem, że papier żelatynowy zwilżony roztworem 10 g chlorku rtęci w 20 cm^3 kwasu solnego i 100 cm^3 wody, umieszcza się szczelnie na badanym szlifie metalowym. Firma Bayer w Geverkusen wyrabia potrzebny do tej reakcji papier żelatynowy. W razie potrzeby łatwo go też przygotować ze zwyczajnego papieru bromosrebrnego, wymywając utrwalaczem bromek srebra.

Reakcja następuje dość szybko i daje możność rozróżnienia fosforu od siarki na szlifach.

Nowa metoda wykazała wyższość ponad dotychczasowo stosowanemi metodami. (St. u. E. 27.).

Postępy w badaniu izolatorów elektrycznych.

Usiłowania postępu w kierunku ulepszeń izolatorów elektrycznych, wykazały niedostateczność badań prób wyłącznie izolacyjno-elektrycznych.

Praktyka wykazała konieczność badań izolatorów i w kierunku zmian mechanicznych, zniszczenie bowiem jednego tylko izolatora może pociągnąć za sobą bardzo poważne skutki.

Przekonano się jak wielkie znaczenie dla trakcji elektrycznej napowietrznej mają badania porcelany o dużej wytrzymałości mechanicznej na rozciąganie, na zgięcie i na zmiany temperatury.

Tylko te próby wykazać mogą rzeczywistą wartość pewnego typu izolatorów elektrycznych.

Drożyzna materjałów budowlanych.

Rozwój akcji budowlanej w roku bieżącym natrafia na poważne utrudnienie w postaci zgoła niespodziewanej wielkiej podwyżki cen najważniejszych materjałów budowlanych. Z kół fachowych otrzymaliśmy poniższe informacje, które poniekąd wyjaśniają przyczynę podwyżki.

Drożyzna cementu.

Tu musimy uprzytomnić sobie pewne dane „chronologiczne". W końcu roku 1925 przemysł cementowy w Polsce był zblokowany; w r. 1926 porozumienie to rozbiło się, co w rezultacie przyniosło niesłychaną walkę konkurencyjną pomiędzy syndykatem krakowskim, syndykatem warszawskim a cementownią „Firley" tak, że od ustalonej na początku r. 1926 ceny zł. 7.50 (za 100 kg franco stacja załadowania) udzielano 50%-owych rabatów. Faktycznie tedy cena wynosiła zł. 3.75. Trzeba zaznaczyć, że przy tej cenie fabryki osiągały małe zyski: była to „cena walki" — „Kampfpreis".

W grudniu r. 1926, na skutek wielomiesięcznych pertraktacji, utworzył się syndykat, ogarniający cały przemysł cementowy, i w rezultacie ceny odrazu znacznie podskoczyły. Mianowicie, 1 stycznia 1927 ustalono cenę 6.55 za 100 kilo franco stację załadowania plus 3.10 od beczki za opakowanie. Faktycznie tedy cena cementu wraz z opakowaniem wyniosła okrągło 8.20, gdy w roku poprzednim wynosiła początkowo 7.50, później 3.75 za 100 kilo. Cena cementu loco Warszawa wynosiła według taryfy z 1 stycznia 1927 około 20 zł. gdy w roku poprzednim — 18.50, względnie 9.25 za beczkę.

Ostatnio t. j. 1 maja 1927, nastąpiła nowa podwyżka cen cementowych, wynosząca 15 gr. na 100 kg. Zaznaczyć należy, że fabryki zaczęły obecnie wprowadzać opakowanie workowe zamiast beczkowego. Beczka 180-kilowa zawiera 170 kg. cementu, a 10 kg. drzewa, gdy tymczasem worek 50-kilowy (papierowy) zawiera 49.75 kg. cementu a 0.25 kg. papieru. W rezultacie te modyfikacje opakowania potanią cement o jakieś 1 zł. 20 gr. na 100 kg.

Cena zł. 3.75 z roku zeszłego była anormalnie niska i nieżywotna; z drugiej jednak strony podkreślić należy z naciskiem, że cena obecna jest stanowczo za wysoka, a niedawna pewnie podwyżka płac robotniczych bynajmniej jej nie usprawiedliwia. Przemysł cementowy wykorzystuje intensywnie pomyślną sytuację, w jakiej się znalazł dzięki zsyndykalizowaniu się oraz dzięki istnieniu ceł prohibicyjnych, uniemożliwiających import cementu z zagranicy. Również minusem jest tu fakt, że ceny cementu oparte są na kalkulacji tych cementowni, które posiadają urządzenia najstarsze, a więc produkują najdrożej. Należałoby dążyć wszelkiemi siłami do rewizji cen cementu w celu znacznego ich obniżenia, bo drożyzna materjałów budowlanych jest hamulcem ruchu budowlanego.

Cegła.

Obecna podwyżka cen cegły jest objawem normalnym. Na wiosnę cegła zawsze drożeje, bo zapasy zeszłoroczne wyczerpały się już na jesieni, a cegły nowej jeszcze niema. Cegła bowiem może być produkowana dopiero wtedy, gdy jest ciepło i sucho. Więc np. cegielnie podwarszawskie będą miały świeżą cegłę dopiero za miesiąc. W tym roku opóźnienie jest znaczne z powodu długotrwałych deszczów. Cegła drożeje więc dlatego, że odczuwa się jej brak.

Wobec braku cegły pod Warszawą, sprowadza się ją obecnie ze Śląska i Wielkopolski, pomimo ogromnych kosztów transportu, wynoszących nieraz powyżej 100% ceny towaru. Cena np. cegły śląskiej wynosi na miejscu zł. 40 (za 1000 sztuk), fracht do Warszawy — 38 zł., zwózka na budowę — 10 zł, inne koszta — 5 zł. Razem tedy — 90 do 95 zł. Cegła podwarszawska kosztuje loco stacja załadowania 60 zł., a z frachtem i dalszemi kosztami — również około 90 — 95 złotych.

Ilość cegły, sprowadzana obecnie do Warszawy z dzielnic zachodnich, w stosunku do ilości cegły, nabywanej w najbliższej okolicy, przedstawia się obecnie mniej więcej jak 20:1. Tłumaczy się to tem, że cegielnie śląskie i poznańskie są lepiej zorganizowane, przygotowują sobie jesienią surówkę na wiosnę rozpoczynają dzięki temu produkcję wcześniej.

Należy się spodziewać, że, gdy przejściowy okres wiosenny minie, ceny cegły spadną. Trzeba się jednak liczyć z możliwością, że spadek ten będzie bardzo nieznaczny, zapotrzebowanie jest bowiem ogromne, wszystkie cegielnie są wyprzedane na miesiąc lub dwa.

Potanienie cegły jest jednym z najważniejszych postulatów przemysłu budowlanego. Jakie drogi mogą doprowadzić do tego celu?

Po pierwsze — konieczne jest poważne obniżenie taryf transportowych dla cegły, wobec olbrzymiej roli, jaką odgrywa fracht w cenie cegły. Zwłaszcza, o ile o Kresy chodzi, postulat ten jest ważny, gdyż — wobec zupełnego braku cegielni na miejscu — Kresy zmuszone są sprowadzać cegłę z innych okolic, wskutek czego koszt transportu sięga normalnie 200% ceny towaru! Dalej — należy dążyć do obniżenia kosztów produkcji przez budowę wielkich, nowocześnie urządzonych cegielni w głównych ośrodkach miejskich. Zapoczątkował akcję w tym kierunku Magistrat stołeczny, podejmując budowę cegielni o produkcji 50.000.000 cegieł rocznie. Niestety, budowa posuwa się ciężko naprzód i trudno przewidzieć, kiedy będzie ukończona.

Wapno.

Zapotrzebowanie na wapno jest największe w okresie wielkanocnym, kiedy po wsiach bieli się chaty. To też i ceny w tym czasie są najwyższe. W roku bieżącym zapotrzebowanie na wapno jest szczególnie wielkie, wobec rozwiniętego ruchu remontowego. Wiele wapienników, które w roku zeszłym były nieczynne, obecnie uruchomiono. Dużo jednak zakładów jest w dalszym ciągu nieczynnych z powodu braku kapitałów, potrzebnych na inwestycje.

Obecną podwyżkę cen wapna tłumaczyć należy nietylko pomyślną konjunkturą, lecz także wzrostem kosztów produkcji (węgiel, robocizna). Ceny kształtowały się następująco:

wapno częstochowskie: w roku zeszłym 2 zł. 25 za 100 kg. franco stacja załadowania, w kwietniu 1927 — 3.20 do 3.40. Obecnie cena spadła do 3 zł.

Wapno kieleckie I-ma: w r. zeszłym 2.90, kwiecień 1927 — 4.25. Obecnie około 4 zł.

kieleckie II-a: w r. zeszłym 2.60, kwiecień 1927 — do 4 zł., obecnie 3.80.

W ostatnich miesiącach wapienniki pracowały całą parą, a produkcja na maj i połowę czerwca jest zupełnie wyprzedana. Zaznaczyć wypada, że wielu budujących rezygnuje z cementu na rzecz wapna, gdyż tu stopa podwyżki jest mniejsza. (A. W.).

Glazury i emalje.

(Ciąg dalszy).

W sztuce i przemyśle artystycznym emalje mają szerokie zastosowanie dla swej piękności barw i trwałości. W średnich wiekach była to sztuka więcej pielęgnowana aniżeli dziś, chociaż mamy większą znajomość przygotowania różnych emalji dzięki rozwiniętej chemji, która nam daje sposoby na otrzymywanie czyściejszych, piękniejszych i trwalszych barw. — W obecnych czasach przemysł ten podupadł, ale przed wojną były wysiłki dźwignięcia tego przemysłu na wyższy stopień artystyczny.

Już w zamierzchłych czasach Grecy, Egipcjanie i Rzymianie znali wyroby szkliw i emalji. Podobno Demokryt z Abdery w V. wieku przed Chryst. był wynalazcą emalji barwy szmaragdowej i kości słoniowej. Już rzymski pisarz Plinius w pracach swoich wspomina o wyrobie barwnego szkła, zaś szkło bezbarwne, krystaliczne było poszukiwane i b. cenne.

W starożytności używano do barwienia szkliw i emalji prawie tych samych barwników (tlenków metali lub soli) co i dziś, co zbadano drogą chemiczną. — Umiano więc barwić na czerwono — tlenkiem miedziowym, na zielono — tlenkiem miedzi, na niebiesko — kobaltem, a nawet znali użycie braunsztynu (dwutlenek manganu zw. piroluzyt, znachodzący się na Kaukazie i Brazylji) do oczyszczania szkła od związków żelaza. Na Wschodzie sztuka ozdabiania zbroji, naczyń itp. doszła do mistrzowstwa, szczególnie celowali w tem Arabowie. Dziś nawet mistrzami są Chińczycy i Japończycy w wyrobie niektórych emalji. Sztukę emaljowania poznała Europa z powrotem krzyżowców z Ziemi Świętej przez zetknięcie się z różnymi ludami zachodniej Azji. Gorączka fabrykowania złota w średnich wiekach naprowadziła na znajomość topienia różnego szkła o różnem zabarwieniu.

Dokładne przepisy o sporządzaniu topieni (szkliwa w których łatwo rozczyniają się barwniki) dla każdej barwy z osobna znajdujemy w dziele „Magia naturalio" 1567 r., alchemisty Porta z Italji, gdzie wtenczas sztuka wyrobu emalji, stała na wysokim stopniu rozwoju, o czem świadczą dziś jeszcze mozaiki, wykonane przez mistrzów weneckich z owych czasów. Tenże sam Portu wspomina również o stosowaniu cyny do wyrobu emalji białej i zdaje się, że starożytni Grecy i Rzymianie znali ten metal, a nawet sprowadzali go z Brytanji za pośrednictwem Fenicjan. Dziś tam cyny niema i Anglicy sprowadzają cynę z jedynych kopalń na świecie, na półwyspie Malakka, dlatego Niemcy, gdzie przemysł emaljerski do celów przemysłowych wysoko się rozwinął bardzo wiele blachy cynowanej (puszki od konserw itd.) odcynowują drogą elektrolityczną. Otrzymują oni w ten sposób do 1000 ton cyny z 40.000 ton odpadków blachy cynowanej. **K. T.**

Piec Hoffmanowski (czyli jak palić klinkier i dachówkę)

Przy wypalaniu cegieł i dachówek narzeka się na trudność otrzymania równomiernego wypalania. Przyczyną tego jest konieczność układania kanałów popielnikowych z cegieł surowych, które szybko pękają wskutek przeciągów i łatwo topią się wskutek silnego żaru węgla, który tam się nagromadza. Zło to nigdy nie pozwala nam na silne wypalanie cegieł i dachówek, które często łamią się i niedopalają się, z powodu stopienia się kanałów. Różni konstruktorzy pieców stworzyli różne odmiany pieców Hoffmanowskich, lecz nie do wypalania klinkru i dachówek, które specjalnie trzeba palić, aby otrzymać towar bez zarzutu. Aby temu zadaniu zadość uczynić polecam rekonstrukcję pieców Hoffmanowskich na podstawie długoletniej praktyki mojej, a mianowicie:

Cały kanał ogniowy pogłębia się na $^1/_2$ m i muruje się popielniki z cegieł ogniotrwałych. — Popielników robimy 3—4 stosownie do szerokości pieca, długość równa się długości kanału ogniowego, a przekrój popielników 40×25 cm. Wierzch popielników nakrywa się szamotową cegłą na kant, w odstępach co 2 cm — 3 cm, tak, aby węgiel przelatywał do popielników. W miejscach, gdzie musimy ustawiać kominki (Heizschächty) prosto do dziur sklepienia, popielniki są otwarte, aby węgiel mógł się w nich gromadzić i palić. Również przy stawianiu kominków używać należy cegieł szamotowych. Tak zrekonstruowany piec nadaje się do wypalania klinkru, lub dachówek bez układania cegieł. Jeśli piszę tu, że ten piec nadaje się do klinkru to dlatego, że tu każdą cegłę silnie palić możemy bez obawy deformacji. Piece takie dają towar I. klasy, bo równomiernie wypalony, o zagęszczonym czerepie i czystym kolorze. — Co do szybrowania komór pieca to taksamo jak w piecu Hoffmanowskim postępujemy z dodatków szybrowaniem popielników. Czyszczenie popiołu uskutecznia się, że prosto wierzch popielników odkrywa się i popiół wybiera. Tego typu piec ma nieocenioną wartość dla właściciela, bo niepotrzebuje obawiać się zarzutów co do jakości swego produkowanego towaru.

Chętnie służę bliższemi radami zainteresowanym kołom przemysłowym, a specjalnie prenumeratorom naszego pisma. **K. Tokarz.**

Jeszcze o firmach z branży budowlanej na Targach Poznańskich.

M. CZUBEK I SKA., MATERJAŁY BUDOWLANE, POZNAŃ, Gwarna 8, tel. 36-91 i 32-12.

Woda zaskórna i wilgoć, ci nieprzyjaciele wszelkich budowli — znalazły w wyrobach takich jak ceresit, cerezitol i novon godnego sobie przeciwnika. Środki te, chroniące od wilgoci ściany wszelkich budowli, jak domów mieszkalnych, kanałów, tuneli itp. wykazały już nieraz dużą swoją wartość konserwująco-izolacyjną.

Eksponatami temi na ostatnich Targach w Poznaniu oddała firma duże usługi szerszemu ogółowi, zapoznając go z tak wyborowym materjałem tej gałęzi przemysłu budowlanego.

Słusznie też zaliczają znawcy środki te do przodujących tego rodzaju wyrobów.

„MATERJAŁ BUDOWLANY" T. A.. W POZNANIU, ul. S. Mielżyńskiego 23.

Niskie ceny, dobry towar i korzystne warunki zakupu tegoż towaru, są koniecznymi czynnikami, potrzebnemi w naszej rozbudowie. Zadanie to w zupełności wypełnia powyższa firma, dając w swych materjałach budowlanych, z któremi mieliśmy się sposobność zapoznać na ostatnich Targach Poznańskich — świadectwo dużego rozwoju tychże materjałów, nietylko w znaczeniu ilościowym, ale i wysoko jakościowym.

„Eternit" dachówki asbestowo-cementowe na które firma ma główne zastępstwo, należą do rekordowych wyrobów z działu pokryć dachów i są dotychczas nie do zastąpienia.

Kilkanaście wagonów

LEPNIKU

z naszej destylarni smoły oddajemy wagonowo począwszy od 5000 kg po **36,50 zł za 100 kg** w beczkach brutto za netto franco wagon Jarocin.

WŁADYSŁAW LEWANDOWSKI

Fabryka papy dachowej, destylarnia smoły i wyrobów cementowych

JAROCIN — (POZNAŃSKIE)

4268

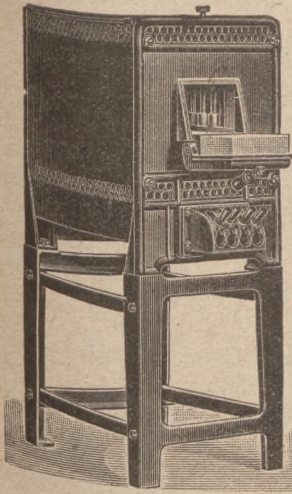
Trzcinę sufitową

pierwszorzędnej jakości własnego wyrobu dostarcza korzystnie

Gustaw Glaetzner

Centr. Materjałów Budowlanych i Dachówek
Poznań 3, Mickiewicza 36.

Telefon 65-80. 4308 Założona 1907 r.

Piece elektryczne

do wyżarzania i hartowania
D. R. P.

Elektryczne suszarnie
D. R. P. 3584

Prospekty i oferty na żądanie natychmiast gratis.

Generalna reprezentacja

L. Jakubowicz i S-ka
Sosnowiec, Dęblińska 7

Maty sufitowe

i obręcze na beczki
(cementówki)

wyrabiam i dostarczam.

Wytwórnia mat sufitowych
Ludwik Kuźma, Libertów
p. Swoszowice (k. Krakowa)

3737

Prosimy powoływać się zawsze na
„Rynek Metalowy
i Maszynowy"

PASY

skórzane i z sierści wielbłądziej

troki surowcowe, pergaminowe, wosk do pasów, łączniki Jacksona, Harrisa i t. p. Rury żelazne, mosiężne, miedziane, ołowiane. Blacha żelazna, mosiężna, miedziana, ołowiana, aluminiowa, stalowa. Żelazo okrągłe, płaskie, winklowe, korytkowe, pręty mosiężne, miedziane. Nity żelazne, mosiężne, miedziane. Śruby żelazne, mosiężne, miedziane polecają 3676

St. Grabianowski i Ska.

Oddział w Poznaniu — Pl. Wolności 14a - tel. 4010 i 4011.
Oddział w Bydgoszczy — Dworcowa 66 - tel. 912.

Artykuły do szlifowania

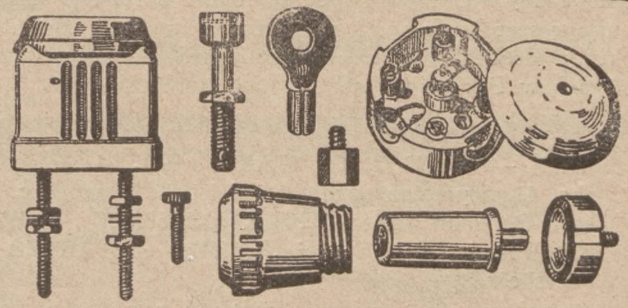
jak płótna, papiery, tarcze szlifiercze: ze szmerglu „Naxos", korundu i karborundu. Minerały mielone, szmergiel i pomeks wszelkich grubości

poleca

Haeberle i S-ka Tow. Kom.

Pierwsza Polska Fabryka Wyrobów Szmerglowych

2796 **Grodzisk - Mazowiecki** 2734

» ENERGJA «

FABRYKA WYROBÓW ELEKTROTECHNICZNYCH.

POZNAŃ UL. ŁAZARSKA NR. 11.

3050

4071

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWO - BUDOWLANE „CHARJAN“, zastępca L. SURA, POZNAŃ, Wierzbięcice 58, tel. 23-35.

W preparacie chemicznym Chronolin „Charjan“ uzyskały liczne materjały budowlane, jak drzewo, żelazo i kamień, możność większej trwałości i dłuższej konserwacji. Pokrycia dachowe nadto zyskały w nim materjał doskonale ubezpieczający je od ognia. Nasz przemysł budowlany — jesteśmy tego pewni — przyswoi sobie ten środek jako niezbędny i będzie umiał ocenić jego zalety.

Firma „Charjan“ wypuszczeniem powyższego środka chemicznego przyczyniła się w dużej mierze do potanienia kosztów konserwacji materjałów używanych przy wszelkich budowach.

Firma była wystawcą na Targach Poznańskich i ściągała na siebie uwagę licznie zwiedzających Targi fachowców.

*

H. BRUM — CZĘSTOCHOWA, Nowy Rynek 2. Fabryka okuć budowlanych, meblowych, hebli i żelazek do prasowania najrozmaitszych systemów — zasługuje na osobliwsze poparcie krajowych odbiorców, gdyż zwalczać ona musi stale nahalny napływ tego rodzaju zagranicznych wyrobów.

Na Targach Poznańskich wykazał H. Brum, że jego wyroby ani co do ilości i jakości modeli, form i fasonów nie ustępują w niczem zagranicznym wyrobom. To też cieszył się dobrem powodzeniem, czego dowód liczne większe i mniejsze zamówienia na jego wyroby.

*

WACŁAW KACZMAREK, RAKONIEWICE, (Wielkopolska), fabryka papy dachowej i przetworów smolowych — pleciarnia trzciny sufitowej.

Znana ta placówka przemysłu budowlanego umiała sobie zdobyć dobrocią swych wyrobów zasłużone uznanie, a uwagę szerokiego ogółu zainteresować swymi eksponatami, tektury dachowej i trzciny sufitowej — na ostatnich Targach w Poznaniu.

*

CEMENT — SP. Z O. O., WARSZAWA, ul. Jerozolimska 47, wyłączne przedstawicielstwo Tow. Akc. Fabryk Portland Cementu „OGRODZIENIEC“ — WARSZAWA, ul. Zielna 48 i „ŁAZY“ — WARSZAWA, Przeskok 4.

Znanej jakości wyrób — portland cement fabryk Ogrodzieniec i Łazy wojew. kieleckiego nie potrzebują osobnej reklamy, bo cieszą się już ustaloną sławą najlepszego materjału budowlanego, chętnie i zagranicą używanego. Śmiało iść może w zawody ze znanemi wyrobami cementowni śląskich jak Groszowskich i Opolskich. Zamówienia kierować należy albo wprost do zarządów fabryk **Ogrodzieniec i Łazy** w Warszawie, lub też do firmy reprezentującej je: **Cement** — Warszawa, ul. Jerozolimska 47.

*

BRACIA KANCZEWSCY, SP. A., FABRYKA MASZYN, ODLEWNIA ŻELAZA I METALI, CZĘSTOCHOWA, ul. Ogrodowa 51-53, tel. 1-95.

Maszyny ceramiczne tej firmy, do ruchu motorowego i konnego, prasy jej do dachówek, motorowe i ręczne jak i wiele innych wyrobów tej fabryki, pracującej według ostatnich zasad techniki tych wyrobów, wypełniają luki nasze w tej gałęzi, dając nam jeszcze jedną placówkę naszego przemysłu rodzimego.

Jak zasadnicze znaczenie posiadają dla naszego rozbudowującego się kraju tego rodzaju rozwinięte ośrodki przemysłowe, nie potrzeba podkreślać.

Z rynku metali, blachy, gwoździ, drutu, i wyrobów śrubowych.

METALE I WYROBY METALOWE.

Berlin, 2. 6. Ceny w markach niem. za 100 kg. Miedź elektrolityczna, dostawa zaraz, cif Hamburg, Brema lub Rotterdam 122¼. Oryginalny surowy cynk hutniczy (w woln. obr. 54 — 54½. Oryginalne aluminium hutnicze 98 — 99% w blokach, sztabach walcow. i ciągnion. 210, dtto w sztabach walcow. i ciągnion. 214. Nikiel czysty 98 — 99% 340 — 350. Antymon Regulus 108 — 112.

N. Jork, 1. 6. Zamknięcie. Cts za 1 lb. Miedź Lake loco 12.75, Elektrolyt loco 12.70, na czerwiec 12.80, czerwiec-sierpień 12.80, Casting rafinery fob. N. Jork 12⅜. Cyna Straits loco 67¼, 99% loco 64. Ołów N. Jork loco 6.40, East St. Louis loco 6.10. Cynk N. Jork loco 6.15, aluminium 98 — 99% 26, nikiel w sztabach 35, blacha biała 5½ dol. za 100 lbs.

METALE SZLACHETNE.

Berlin, 2. 6. Srebro co. 0.900 w sztabach 79½ — 80½ RM. za kg. Złoto w woln. obroc. 2.80 — 2.82. Platyna w woln. obrot. 7¾ — 8¾ RM. za gram.

Londyn, 2. 6. Srebro 26¼, — dostawę 26³/₁₆ d. za 1 uncję.

BLACHA.

Warszawa, 2. 6. „Polska Cynkownia“, notuje następujące ceny za kg. fr. wagon st. Warszawa: blacha ocynkowana I gat. 20 ark. w snopku 1.10 zł., — 22 ark. w snopku 1.15 zł.

CENA ODLEWÓW ŻELIWNYCH.

Podług notowań Grupy V (Odlewni) Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych cena odlewów żeliwnych surowych dla Warszawy, wynosi w dniu 29. IV. 27 od 0.62 do 0.85 zł. za 1 kg. loco fabryka.

CENY GWOŹDZI I DRUTU.

„Zjednoczenie Polskich Fabryk Gwoździ i Drutu“ notuje następujące ceny od dn. 8 kwietnia 1927 r.:

Gwoździe za skrzynkę 16 kg. wagi netto cena zasadnicza zł. 9.

Druty za 100 kg. — cena zasadnicza 60.— zł.

Druty ocynkowane za 100 kg. — cena zasadnicza 73 zł.

Doplaty za poszczególne numery, zarówno gwoździ jak drutu, — podlug specjalnych tabeli.

Ceny rozumieją się loco magazyn fabryczny. Od cen zasadniczych udzielane są rabaty do 5%, zależnie od specyfikacji i ilości towaru.

CENY WYROBÓW ŚRUBOWYCH.

Ceny wyrobów śrubowych oblicza się na zasadzie cennika Zjednoczonych Polskich Fabryk Śrub z 1921 r. z zastosowaniem listy mnożników z dn. 10. IV. 1927 r.

Mnożniki dla najczęściej używanych artykułów są następujące:

art.	1 nity kotłowe	0.32
„	4 nity do blachy	0.36
„	12 naśrubki żela patent.	0.33
„	17 naśrubki	0.33
„	22 podkładki czyszczone	0.39
„	26 śruby czarne z nakrętkami	0.30
„	66 śruby zamkowe	0.29
„	70 i 71 wkrętki do metali	0.24 i 0.28
„	80 zatyczki	0.27 i 0.33
„	81 wkrętki do drzewa	0.25

Warunki sprzedaży wskazane w cenniku. W zależności od wielkości zamówienia udziela się rabat do 30%.

Adres oddziału warszawskiego Zjedn. Pol. Fabr. Śrub: ul. Widok 19, tel. 194-04, 173-23.

Poważne źródła dostawcze

„Electropyroline" najskuteczniejszy środek mechan. przeciw tworzeniu się kamienia wapiennego w kotłach parowych dostarcza krótkoterminowo, generalny reprezentant fabryki
W. Narożny i S-wie, Poznań 1, ul. Ogrodowa 15/16
Telefon 2658. 3337e

Naczynia mleczarskie, naczynia kuchenne, wyroby blaszane cynow., kotły, zbiorniki do wody, mleka itp. poleca J. Wiśniewski, Zakł. Blacharskie w Warszawie, Nowy Świat 62. Tel. 268-19 3198

Śruby do drzewa toczone, mosiężne i poniklowane
Wszelkie części fasonowe mos.
„HELIOS" Poznań, Rynek Łazarski 8. Tel. 6543. (2967

Narzędzia precyzyjne Przekroje (sznyty), matryce (sztance), formy tłocznie do fabrykacji artykułów masowych z metalu, celuloidu, papieru, skóry, jako też do artykułów chemicznych, mydła, pasty etc. wykonuje na zamówienie. **Dostarczam i wykonuję artykuły masowe podług wzoru** sztancowane, tłoczone i dęte. **Wykonuję wszelkie prace tokarskie** po cenach umiarkowanych. Za fachowe i wzorowe wykonanie gwarantuje długoletnia praktyka zagraniczna. **JAN ŁAZAROWICZ i S-ka, POZNAŃ, ul. Mostowa 15.** 268

IMADŁA RÓWNOLEGŁE
80 — 150 szerokości.
Motor Polski T. A., Żnin. 3288

Hurt. rowerów, 4313 **oraz wszelkich części rezerwowych. Wirówki, Butelki termosowe**
HURTOWNIA PNEUMATYKÓW T. z o. p. OSTRÓW (Wlkp.)

Odlewy żeliwne gatunkowe 3615b
z własnych lub nadesłanych modeli bądź rysunków
Tow. Akc. „WIEPOFANA" Poznań-Dąbrowskiego 81 - tel. 61-56

Fabryka wyrobów aluminiowych w Drawskim-Młynie (Wlkp.) dostarcza
łyżki i łyżeczki aluminiowe

Armatury wodociągowe, gazowe, ogrzewalne, toaletowe **poniklowane** oraz specjalne dla cukrowni, papierni, cementowni, fabryk chemicznych itp., **noże metalowe** dla fabryk papieru, **odlewy** według własnych i nadesłanych modeli z różnych aljaży dostarcza: Fabryka armatur i wyrobów metalowych firmy **Towarz. Kontynentalne dla handlu żelazem w Krakowie - ul. A. Potockiego 8.** 3142
Specjalność: bronz fosforowy odporny na kwasy.

Wolne miejsce

Gwoździe - nity - śruby 2865
M. MATUSZEWSKI - POZNAŃ, Przemysłowa 22

Wędzidła i zgrzebła do koni 3756
dost. **Fabr. Wyr. Żel. Sulkiewicz i Robakowski Bydgoszcz.** Cennik na żądanie

Plomby ołowiane w różnych wielkościach i w każdej ilości poleca 2866
Stec & Lisowski, Fabryka plomb, **Toruń,** Kochanowskiego 1a

S.E.E. „Suchy Element Elektryczny" Fabryka ogniw galwanicznych
w Zawierciu, Województwo Kieleckie. 2973

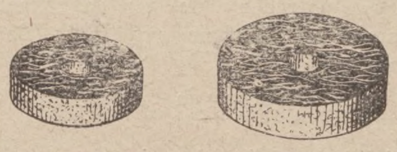
VULKAN rozczyn gumowy i płótno gum. (Gummilösung) wyrabia w najlepszym gatunku **GUMY** Poznań, ulica 27 Grudnia 15 3790

ARMATURĘ specjalną dla cukrowni, gorzelni, rafinerji nafty papierni, cementowni fabryk chemicznych i innych zakładów przemysłowych.
Wyroby z kwasoodpornego bronzu fosforowego Dra Künzla
polecają
JANCZEWSKI i FREYMARK
Warszawa, Mokotowska 49. 2925b

Błotniki, chłodniki do samochodów,
tanki do benzyny, wiadra do węgli, powleszaki do obrazów 2852
i inne artykuły blaszane poleca korzystnie **St. Gulczyński**
Poznań, ul. Dąbrowskiego 90. telefon 6679 !

Zamki, zapory i zatrzaski patent. do drzwi
FERROPOL Sp. z o. o. Poznań, Św. Marcin 46. 3974

Odlewnia Metali i Warsztaty Mechaniczne
„Wartome", Poznań, ul. Polna 8 2862

Uszczelki
skórzane
do armatury wodnej
wykonuje
A. Krawczyk, Poznań, Łazarska 1.
4278

Ręczne magle domowe i wszelkie maszyny rolnicze poleca
Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza. Bracia Bisksescy S. A. w Kołomyi. 178

PRACOWNIA DJAMENTÓW DO RŻNIĘCIA SZKŁA I DO TARCZ SZMERGLOWYCH 4023

H. SZEFTEL
Warszawa, Graniczna 16
Egz. od 1882 r.

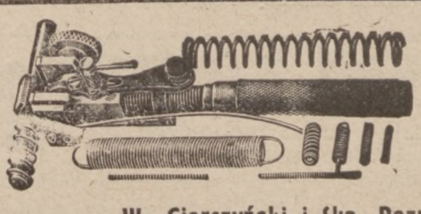
Drawska Odlewnia żelaza i Fabryka Maszyn
Drawski-Młyn (Wielkopolska)
poleca
odlewy żeliwne o doskonałej jakości
2902 Dostawa terminowa. Piec codziennie czynny.

Resory do powozów
w wszelkich rozmiarach lub podług nadesłanych wzorów
1095 t poleca 3724

Wytwórnia resorów P. MARCINIAK, Starkowo p. Błotnica (Pozn.)

Wolne miejsce.

Aparaty do robienia sprężyn spiralnych
„HELIOS"
od 0,2 do 12 mm
grubości drutu
W. Gierczyński i Ska. Poznań. 4273

MANOMETRY 3667
do pary, wody, amoniaku, specjalne wykonanie do **parowozów** i turbin, ciepłomierze rejestrujące na wielką odległość, pirometry i t. p.
St. Duchowski - Biuro inżynierskie
Tel. 32-26 **Poznań** Pocztowa 21.

Bliższe szczegóły do ilustracji firmy „Gwarectwo Hrabia Renard“ Sosnowiec, które daliśmy w wydaniu potargowem.

Gwarectwo „Hrabia Renard“, które należy do potężnej grupy „Huty Bankowej“, posiada fabrykę metalowo przetwórczą, położoną na terytorjum miasta Sosnowca, w pobliżu przystanku kolejowego Dańdówka, na linji Sosnowiec - Radom.

Wspomniana fabryka pracuje w łączności technicznej z Hutą Bankową i zawiera:

1. Walcarkę do dużej produkcji, wyposażoną we wszelkie udoskonalenia nowoczesne, mogącą walcować wszelkie żelazo handlowe o małych profilach, żelazo taśmowe i drut żelazny surowy.

2. Rurkownię wyrabiającą rury bez szwu, gazowe i parowe do 6“ włącznie, rury gazowe spawane od 1/4“ do 2“ włącznie. Wszystek metal potrzebny do tej fabrykacji, wyrabiany jest przez stalownię martenowską Huty Bankowej w jej własnej fabryce.

Fabryka „Hrabia Renard“ trudni się fabrykacją rur spawanych i bez szwu od 1905 r.

To też nabyła wielkiego doświadczenia i wyroby jej zajmują pierwsze miejsce na rynku metalowym.

Główniejsze wyroby tej fabryki są:

Rury normalne handlowe — gazowe i parowe spawane i bez szwu, czarne i ocynkowane, z kolnierzami lub bez nich.

Rury do parowozów, gładkie i fasonowe.

Rury o cienkich ściankach do aparatów destylacyjnych i chłodniczych.

Rury pompowe, typu normalnego i amerykańskiego, wzmocnione dla przemysłu naftowego w Małopolsce.

Rury wiertnicze,

Rury podsadzkowe dla kopalń węgla, oraz żelazo ciągnione okrągłe i sześciokątne.

Fabryka rur zatrudnia około 800 robotników i produkuje miesięcznie:

Walcówki różnej około 2500 T.

Rur różnych około 800 T.

Fabryka przekroczyła już znacznie swą produkcję przedwojenną i w dalszym ciągu nie ustaje w dążności do jej wzmożenia, stale doskonaląc i rozwijając swoje organizacje sprzedaży (ajencje i składy) tak w kraju, jak i zagranicą.

Ważne szczegóły o firmie Tow. Fabr. Motorów „Perkun“.

Towarzystwo Fabryki Motorów „PERKUN“, Spółka Akcyjna w Warszawie, istniejące od 1904 r., zaszczytnie wyróżniane na międzynarodowych konkursach w kraju i zagranicą, znakomicie wprowadzone i eksportujące stale swoje wyroby do Francji, Grecji, Łotwy, Persji, Rumunji, Rosji i Turcji — wystawiło w roku bieżącym patentowany silnik 6 K. M. nowego typu.

Silnik ten był w ruchu, a sprawne jego działanie, bezdymne spalanie i staranne wykończenie, zwracały powszechną uwagę zarówno sfer przemysłowych i gospodarczych, jak i licznej konkurencji.

Powiększenie i przeniesienie warsztatów samochodowych J. Pniewskiego.

Znany garaż i warsztaty reparacyjne samochodów J. Pniewskiego (dawn. Repr. Benz): zostały powiększone i przeniesione z ul. Bukowskiej 12 do własnych budynków przy ulicy Poznańskiej 51 (narożnik ul. Mickiewicza, naprzeciw Ubezpieczalni Krajowej).

Zaznaczyć wypada, że powyższe przedsiębiorstwo znanem jest z bardzo starannego i sumiennego wykonywania wszelkich prac w zakres mechaniki samochodowej wchodzących, oraz wzorowo utrzymanych garażów, które obecnie powiększone, będą wstanie obsłużyć szerszą klientelę. K.

? SKRZYNKA ZAPYTAŃ ?

z dziedziny porad fachowych i źródeł zakupów

Do każdego zapytania prosimy dołączyć 50 gr. Wszystkim interesantom odpowiadamy listownie, częstokroć kilkakrotnie.

Uprasza się o podanie źródła zakupu:

Nr. 2733. Ferrosilicum 16 proc. odpornego na kwasy siarkowy, solny i azotowy. Chodzi o odlewy fasonowe, jak rury, miski i t. p.

Nr. 2740. sitek z okładkami gumowemi do kurków wodociągowych.

Nr. 2819. sprężyn do budzików (Spiralfeder).

Nr. 2830. maszyn do wiązania pończoch.

Nr. 2831. blachy do żaluzyj.

Nr. 2833. maszyn do wyrobu makaronu.

Nr. 2839. kluczy kuto - lanych do zamków i zameczków.

Nr. 2843. maszyn do wyrobu siatek drucianych z ulepszeniem.

Nr. 2844. szyldzików drukowanych na białym celuloidzie.

Nr. 2350. urządzeń do metalizacji sposobem „Schoopa“.

Nr. 2861. skówek (witki) do trzonków w rozmiarach od 10—30 mm.

Nr. 2871. tokarni, gwinciarki do gwintowania śrub drewnianych ściskaczy.

Nr. 2872. ryflerek do ryflowania walców młyńskich.

Nr. 2875. małych tokarń, piłek taśmowych, szlifierek do drzewa i t. p. do wyrobu galanterji drzewnej.

Nr. 2878. 6,5 mm. żelaza ciągnionego na zimno.

Nr. 2879. na wkręty i nakrętki blaszane do oliwiarek, baniek, lamp etc.

Nr. 2880. łańcuchów składanych t. zw. zerlegbare Treibketten oraz kółek do tychże.

Nr. 2841. wciągów osobowych (lifty) pneumatycznych lub hydraulicznych.

Jeżeli firmom zapytującym się nie odpowiadamy w ciągu tygodnia, oznacza to, iż starania nasze o odpowiednich dostawców są jeszcze bez skutku, wobec czego należy na odpowiedź nieco zaczekać.

POSTĘPY W PRZEMYŚLE

Turbiny parowe.

Wiek XX, słusznie nazwać będzie można wiekiem samolotu i turbiny.

Pierwszy, który zajął się problemem zużycia siły pary do obrotu kół łopatkowych był w początku w XIX. szwed Gustaw de Laval. Problem ten niezależnie od De Lavala opracował w tym samym czasie anglik Parsons.

Od chwili, kiedy zasada zmniejszania prężności pary przez przeprowadzenie jej przez system kół luźnych i zastosowanie próżni kondenzatora, została szczęśliwie rozwiązana, zaczyna się historja turbiny parowej.

Zwykłe maszyny parowe zużywają w stosunku do turbin parowych, nieproduktywnie parę, jak również i rozrzutnie materjał opałowy. Wypiera je też zwycięsko turbina parowa, nawet w dziedzinie najtrudniejszej do opanowania — parowozów kolejowych.

Dotyczy to krajów nieposiadających warunków elektryfikacji — wszystkie inne kraje, posiadające te warunki zastąpią swoje parowozy — elektrycznemi, podobnie jak to uczyniła Szwajcarja.

Jedną z największych ostatnio zbudowanych turbin, jest turbina przeznaczona dla zakładów Hell - Gate w New - Yorku o sile 240 000 PS, t. zn. 160 000 K. W.

Turbina ta składa się z dwóch turbin, jednej wysokiego ciśnienia, skąd para przechodzi do turbiny drugiej o niskiem ciśnieniu, a po przejściu przez kondenzator próżniowy skrapla się w kondenzatorze wodnym.

Turbina wysokiego ciśnienia wykazuje 75 000 K. W. = 113 000 P. S. przy 1 800 obrotach na minutę turbina niskiego ciśnienia przy 1 200 obrotach na minutę wykazuje 85 000 KW = 137 000 PS.

Dla przepustu pary zużyto cztery wentyle od dołu w turbinie umieszczone. Przy 75 000 P. S. pracują dwa, przy 135 000 P. S. cztery wentyle.

Przekrój rur dla pary do turbiny wysokiego ciśnienie wynosi 600 mm.

W turbinie wysokiego ciśnienia spada ciśnienie pary kotłowej z 18,06 atm. na 1,2 atm. stąd para dwoma przewodami o przekroju 1 550 mm dostaje się do turbiny niskiego ciśnienia i następnie do kondenzatora chłodzonego wodą, przeciskaną przez rurociągi.

Pod wpływem oziębiania rozgrzanej pary, powstająca próżnia wyciąga resztę pary z turbiny o niskiem ciśnieniu.

Regulowanie, jak również i obsługa wentyli zamykających, odbywa się przy użyciu pompy olejowej.

Generatory elektryczne, chłodzone są powietrzem oziębianym wodą. Wentyl powietrzny dostarcza go w ilości 75 m³ na sekundę.

Dla wyzysku ciepła i spalanego węgla część pary służy do podgrzania wody zasilającej kocioł. Podgrzanie dochodzi od 98—115°.

Nawet woda chłodząca generatory zużyta jest do zasilania kotła. Podnosi się przez to o $^1/_3$% wyzysk materjału opałowego.

Opisana turbina przy obciążeniu 90 000 K. W. wykazuje zużycie pary w ilości 4,69 kg. na kilowatt, co odpowiada 0,5 kg. węgla na kilowatt.

Maszyna ważąca 990 ton zajmuje 2 460 m² przestrzeni. Przestrzeń kotłowni równa się 7 000 m². Na składy węgla zużywanego do popędu turbiny liczy się 10 000 m². Wody chłodzącej zużywa 11 m³ na sekundę, a węgla przy pełnym obciążeniu 4⅓ wagonu 20-tonowego w godzinie. Popiół usuwany co godzinę wynosi 10 ton.

Obecnie budują w Ameryce jeszcze większą turbinę o wydajności 320 000 K. W.

Na podobne przedsięwzięcia pozwolić sobie może tylko Ameryka, która zagarnęła całe złoto Europy podczas ostatniej wojny. i. S.

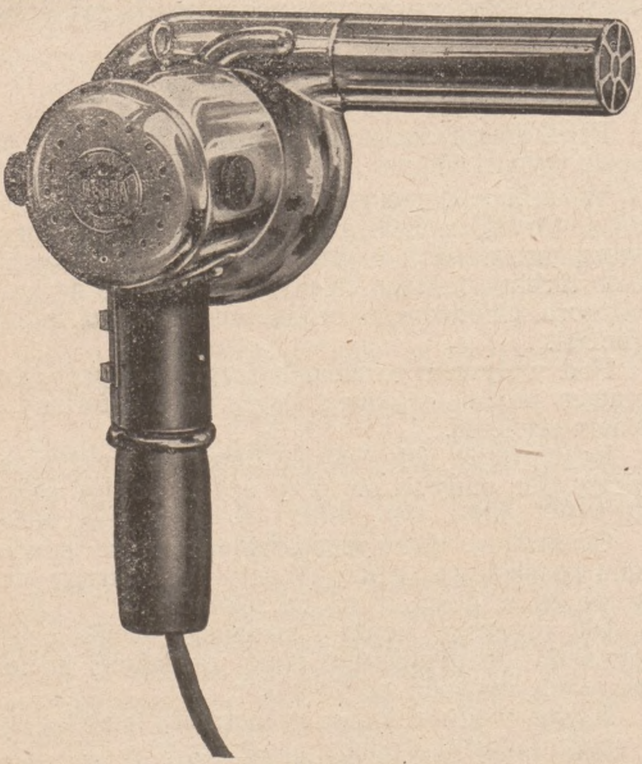
Nowość w budowie małych motorków.

Każdy najmniejszy nawet nerw w organiźmie społecznego życia gospodarczego i technicznego drga pod wpływem postulatów czasu jakiemi są — największa oszczędność pod każdym względem, upraszczanie sposobów pracy, a wreszcie stwarzanie łatwiejszych i wygodniejszych warunków życia. Do spełnienia tego ostatniego warunku przyczynia się w najwydatniejszy sposób — zawrotny wprost postęp techniki, a zwłaszcza elektrotechniki, przed którą otwierają się bezustannie nowe pola zastosowania.

Niepotrzeba tu wymieniać czem dla człowieka 20-go wieku jest radjo, telefotografja i t. d., bo niema chyba nikogo, którzy dzisiaj nie doceniał doniosłości tych wynalazków.

Elektrotechnika zapanowała niepodzielnie dzisiaj w każdej prawie dziedzinie, mającej jakąkolwiek styczność z techniką, bo wartość tej zdobyczy mamy sposobność oceniać i podziwiać na każdym kroku. Korzysta z niej dzisiaj nietylko wielki przemysł, lecz także drobny rzemieślnik, nie jest ona już dzisiaj wyłączną własnością klasy uprzywilejowanej, lecz korzysta z niej dzisiaj tak samo bogaty jak i ubogi. Nowoczesne urządzenia i aparaty elektryczne skracają i ułatwiają pracę na każdym kroku. Szeroki ogół wita z radością każdą nowość i ulepszenie, jakie się pojawia na rynku, bo jakkolwiek posiadamy dzisiaj doskonałe urządzenia i aparaty elektrotechniczne, to jednak nie wszystkie jeszcze osiągnęły pod względem sprawności i pewności działania ostatni wyraz doskonałości.

Żadaniem dzisiejszych inżynierów i techników jest stałe ulepszanie wszystkiego i nic dziwnego, że także w dziedzinie elektrycznych urządzeń, czy dla celów warsztatowych, czy biurowych, czy też gospodarczych, pojawia się prawie codziennie jakaś nowość, jak naprzykład taka, jaką ilustruje poniżej zamieszczona rycina.

Jest to aparat elektryczny do suszenia powietrza zimnem i gorącem. Aparat ten pod nazwą „Degea" jest wytworem firmy Auergesellschaft w Berlinie. Aparat ten zachował dotychczasową wygodną formę, wyróżnia się jednakże zasadniczo od aparatów dawnych szeregiem technicznych udoskonaleń i można śmiało powiedzieć, że w zastosowaniu małych motorów elektrycznych zostały tutaj zakreślone nowe drogi przez stworzenie zasadniczych i technicznie ciekawych nowości. Główną częścią składową aparatu „Degea" jest zamknięty w osłonie motor elektryczny, następnie skrzydła wentylatora, służące do uruchomiania powietrza, jak również elektryczny przyrząd do jego ogrzewania. W konstrukcji swej różni się nowy ten aparat zasadniczo tem, że niema w nim żadnej śruby, co ma głównie tę zaletę, że podczas używania go nie mogą się rozluźnić żadne śrubki. Wytwarzanie korzystnego ruchu powietrza zostało specjalnie przestudjowane i doprowadziło do skonstruowania nowych skrzydeł, które zwiększają siłę przedmuchu. Następnie przewidziane są dla ssania powietrza specjalnie uformowane dysze, w miejsce zwykle dotąd stosowanych dziur w płaszczu aparatu. Nowość ta umożliwiła zmniejszenie do minimum szmeru związanego z przedmuchiwaniem powietrza.

Także zupełnie w swoim rodzaju nowym jest wyłącznik, służący do uruchomienia aparatu. Przeważnie spotyka się u aparatów „Degea" starego systemu, jak również u aparatów innych firm wyłącznik przetyczkowy, znajdujący się na okrywie aparatu, do przekręcenia którego musiało się użyć zawsze drugiej ręki. W nowym aparacie „Degea" znajduje się wyłącznik w rękojeści, tak że można go uruchomić tą samą ręką, w której się aparat trzyma. W tym celu znajdują się na uchwycie aparatu dwie małe dźwignie wyłącznikowe, z których jedna służy do włączania, i wyłączania prądu elektrycznego, podczas gdy druga służy do nastawiania aparatu na gorące lub zimne powietrze. Ulepszenie to umożliwia swobodne przechodzenie podczas pracy motorku z ciepłego na zimne powietrze, lub na odwrót. Te trzy wyżej wymienione nowości w aparacie „Degea" są bezwzględnie ulepszeniem, mającem w budowie małych motorków bardzo duże znaczenie.

Inż. Wit. Rom

Maszyna do wykończania obuwia.

Frezerka, maszyna do wygładzania i nadawania połysku.

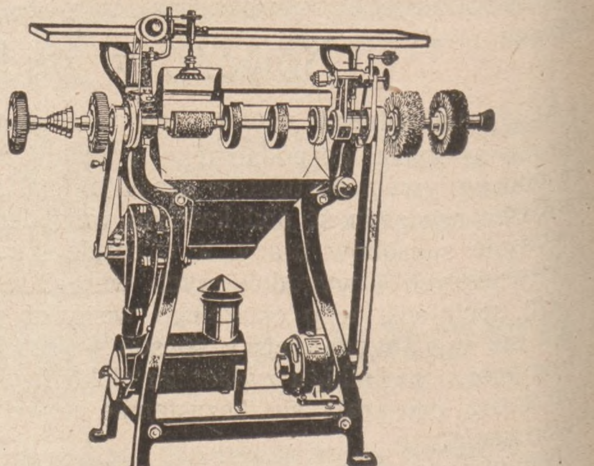
W obecnych stosunkach konkurencyjno - gospodarczych, uświadamia się coraz więcej potrzeba i konieczność precyzyjnego wykończania obuwia. Przy zakupie takiej maszyny narażony jest kupujący często na straty, ze względu, że maszyny tego typu nie odpowiadają pierwszorzędnym wymaganiom kupującego.

Przeglądnijmy żądania jakie stawia przemysł obuwniczy co do zalet podobnych maszyn?

Maszyna taka musi być konstrukcyjnie tak wykończoną, ażeby oszczędnie pracując, wykończała obuwie przedewszystkiem czysto i bez zarzutu.

Jako szybkobieżna maszyna, musi odpowiadać najwyższym wymaganiom wytrwałości, powinna zatem być wykonaną z najlepszego materjału i według ostatnich wymagań nowoczesnej techniki budowy maszyn tego typu.

Zajmować powinna jak najmniej miejsca, odpowiednio do dzisiejszego nieraz szczupłego pomieszczenia warsztatów obuwniczych, a jednak i w tych warunkach być w najszerszej mierze poręczną i dostępną do wszystkich części wykończających obuwie. Równocześnie musi zaspokajać wszystkie wymagania higjeny i zmuszać swoją konstrukcję pracownika do odpowiedniego zdrowego i swobodnego

poruszania się, zabezpieczać go od pyłu i kurzu, a przytem pracować o ile możności bez hałasu i stukotu.

Koszty nakładu powinny być nawet dla małych warsztatów obuwniczych dostępne, koszty utrzymania małe, wydajność i trwałość bardzo wielkie, tak, aby we wszystkich warunkach umożliwiona być mogła szybka amortyzacja ceny kupna i rentowność zapewniona.

Światowo znanej fabryce maszyn Chn. Mansfeld'a w Lipsku udało się wytworzyć maszynę do wykończania obuwia, posiadającą wszystkie te zalety, tak, że jej najnowszy typ „Nal", może być dosłownie nazwany typem idealnym. Chętnie też w interesie naszych Szanownych Czytelników zwracamy na ten idealny typ maszyny ich uwagę. Prospekty otrzymać można w firmie Chn. Mansfeld, Lipsk, gdzie też na życzenie udzielane są i udogodnienia płatności.

Powyższy rysunek i artykuł podajemy w celu zainteresowania krajowych przedsiębiorstw dla wyrobu maszyn do celów przemysłowych. Dotychczasowe braki tych maszyn zastępowaliśmy wyrobami zagranicznemi, pomimo, że przy małem wysiłku takie same mogłoby być wykonywane w kraju, co przy stałem zapotrzebowaniu maszyn przemysłowych jest tembardziej aktualnem.

Nowości techniczne

Plomby chroniące przed złodziejami.

Plombowanie wozów kolejowych towarowych, posiada wielkie znaczenie ochronne, tak dla zarządów kolei samych, jak i stron zainteresowanych.

Niestety dotychczasowo używane plomby, nie dawały gwarancji nienaruszalności. Z łatwością można je było, rozszerzywszy otworki plomb i zwolniwszy sznurki — odjąć i z powrotem założyć, nie naruszając pieczęci samych.

Stan tego rodzaju był powodem licznych nadużyć.

Zaczęto też zastosowywać w ostatnim czasie nowe stopy metalowe, ołowiu z antymonem. Zawartość 6—7 procent antymonu czyni plomby tak kruchemi, że przy najmniejszej próbie otwarcia ich powtórnego, rozpryskują się i niszczą.

Wynalazek uchyla w ten sposób duże braki dotyczących starych plomb ołowianych.

Przewrót w budowie akumulatorów elektrycznych.

Jak donosi dziennik angielski „Times" z Madrytu, udało się jezuicie hiszpańskiemu, ks. Almojda skonstruować nowy akumulator elektryczny, działający dłuższy czas bez ładowania ponownego.

Przeprowadzone próby, wykazały możność przebycia drogi 800—1000 km przy jednorazowo naładowanych akumulatorach.

Jest to donośny wynalazek, który może spowodować wielki przewrót tak w kolejnictwie, jak i technice samochodowej.

Podobno wynalazca sprzedał już swój model Francji i Niemcom. Miało to nawet wstrzymać elektryfikację kolei jednego z francuskich towarzystw kolejowych.

Szklane bruki.

Carnegie Instytute of Technology w Pittsburgu w Pensylvanji, który jest największym na świecie instytutem doświadczalnym dla badań postępów naukowych i przemysłowych, zajmował się również i kwestją bruków.

Doświadczenia te, przeprowadzone z wszystkiemi rodzajami bruków wykazały największą wytrzymałość na zużycie — bruku piaskowego zeszklonego.

Zestawione cyfry procentowe zużycia na tarcie wynoszą przy brukach asfaltowych 75 proc. strat, przy brukach kamiennych 23 proc. strat, piaskowe zeszklone tylko 4,5 proc.

Szklany bruk byłby więc najidealniejszym brukiem przyszłości.

Postępy w lotnictwie.

Ostatniemi czasy udało się niemieckiemu inżynierowi P. Heylandtowi rozwiązać zagadnienie przyrządu dla płynnego tlenu, odpowiedniego dla awiatyki.

Zagadnienie to posiada wielkie znaczenie przy zdobywaniu coraz to większych wysokości atmosfery ziemskiej przez samoloty. W znacznych wysokościach, praca tak samego motoru, jak i możność egzystencji lotnika, z powodu zbyt niskiego ciśnienia i braku tlenu byłyby niemożliwe, bez pomocy sztucznego doprowadzania tegoż. Ponieważ używane dotychczasowo stalowe flaszki zbyt obciążały samolot, wynalazek powyższy rozwiązuje i usuwa szczęśliwie te braki i umożliwia tem samem usiłowania zdobycia nowych rekordów wysokości — posiadających i dla całego zakresu nauk ścisłych doniosłe znaczenie.

Oszczędnościowa metoda pracy.

Przy budowie i konserwacji nawierchni kolejowych spotrzebowuje się duże ilości podkładów drewnianych, które muszą być od szkodliwych wpływów wilgoci powietrza chronione.

Uzyskuje się to w odpowiednich fabrykach przez t. zw. impregnację, czyli nasycanie drzewa podkładów kolejowych, stosownemi płynami.

Rząd włoski chcąc uniknąć kosztów budowy licznych tego rodzaju fabryk i kosztów przywozu do nich materjału podkładowego, uruchomił specjalną fabrykę - pociąg, jeżdżący pomiędzy miejscowościami produkującemi podkłady kolejowe. Oszczędzono w ten sposób 1½ miljona lirów, przy przeróbce kilkumiesięcznej. — Przykład godny naśladownictwa.

Patenty udzielone przez Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej.

Zestawił inż. H. Sokal, rzecznik patentowy, Warszawa, Chmielna 27, Tel. 188-10

7086. T. Murray, Brooklyn, Kocioł wodnorurkowy.
7118. P. Müller, Hannower, Urządzenie do wymiany cieplnej.
7068. J. Oraczewski, Łobiszyn. Miech bez zaworów.
7088. Vesuvio A. G., Monachium. Ruszt schodkowy o nieruchomych stopniach.

Przetargi — Submisje — Licytacje

PRZETARG OFERTOWY.

Dyrekcja Ceł w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego nr. 31, ogłasza przetarg ofertowy na sprzedaż **416 starych łóżek** typu wojsk. z blachy żelaznej, używanych, podniszczonych, znajdujących się na składzie w Wielen'u n/Notecią w całości lub partjami według własnego uznania. Zamknięte oferty z napisem: „Oferta na zakup starych łóżek" należy przesyłać do dnia 10 czerwca rb. do Dyrekcji Ceł, otwarcie ofert nastąpi dnia 11 czerwca rb. o godz. 8 w gmachu Dyrekcji, pokój 10, II, ewtl. w obecności oferentów. Prawo wolnego wyboru zastrzega się; bliższe szczegóły tamże. Łóżka można oglądać od 1—4 czerwca rb. w Wieleniu. Zgłosz. w Komisarjacie Straży Celnej oraz w magazynie Dyrekcji w dziedzińcu (wzór).

L. 3135/1927 VII.

OBWIESZCZENIE.

Podaje się do publicznej wiadomości, że celem oddania w przedsiębiorstwo **dostawy materjałów pędnych — smarów i olejów dla wszystkich instytucyj i zakładów gminy miasta Krakowa** w czasie od 1 lipca 1927 do 30 czerwca 1928, odbędzie się w Wydziale VII Magistratu (Główny gmach Magistratu, III piętro, oficyny, drzwi Nr. 40 **w dniu 10 czerwca 1927, t. j. w piątek o godz. 12** w południe publiczna licytacja zapomocą opieczętowanych i ostemplowanych ofert.

Wadjum wynosi 10.000 zł, które należy złożyć w Kasie Miejskiej w gotówce lub w papierach wartościowych, posiadających bezpieczeństwo pupilarne przed licytacją.

Magistrat stoł. król. miasta Krakowa.

Kraków, dnia 21 maja 1927 r.

PRZETARG.

Na dostawę większej ilości papy, gwoździ, blachy, smołoleum i t. p. odbędzie się w 9 Okr. Szef. Bud. Brześć n/B. dn. 20 czerwca rb.

Oferty można otrzymać tamże za zwrotem kosztów, informacji udziela Kierownik Referatu budowlanego każdego czasu ustnie lub pisemnie.

P. o. Szefa Budownictwa:
Inż. Major (—) K i n e l.

OGŁOSZENIE PRZETARGOWE.

Dyrekcja Lasów Państwowych w Siedlcach, ogłasza na dzień 21 czerwca 1927 r. o godz. 12 w południe w lokalu własnym (Siedlce, ul. Florjańska 10) przetarg ustny i ofertowy na sprzedaż szmelcu żalaznego i żeliwnego, baterji kotłów wodnorurowych, 2 lokomobil, 2 parowozów kolejkowych, różnych części zdekompletowanych maszyn dla obróbki drewna i t. p.

Jednostki licytacyjne oglądać można na miejscu ich znajdowania się:

1. w Nadleśnictwie Suwalskiem (przy st. kol. Płociczno, ok. Suwałk.) tartak Płociczno (14 jednostek licytac.) szmelc różny, koła pasowe i zębate, baterja kotłów i części urządz. fabr. przerobu trocin drzewnych);
2. w Nadleśnictwie Grajewskiem (przystanek Ruda ok. Grajewa, tartak Podlasek) 2 jednostki licytac. (Lokomobila 18—20 HP i urządzenie jednotrak. tartaku bez transmisji);
3. w Nadleśnictwie Ostrołęckiem (Ostrołęka, dojazd kolejką do tart. Borawe) 2 jednostki licyt. (lokomobila Lanza 16 HP. trak przenośny na kołach, szer. ramy 500 mm.;
4. w Nadleśnictwie Nurzeckiem (st. Nurzec) i jednostka licyt. (szmelc żelazny i żeliwny);
5. w Nadleśnictwie Kolneńskiem (dojazd z Myszyńca kolejką do Kolna) 4 jednostki licytacyjne (2 parowozy rozp. 75 mm, 2 traki, dynamo i szmelc różny);
6. w Nadleśnictwie Lipnickiem (dojazd kolejką z Myszyńca do Dęby) 1 jednostka licyt. (szmelc z 2 zdekompletowanych traków).

Wszelkich informacyj udziela Wydział Techniczno - Budowlany Dyrekcji w godzinach urzędowych.

Dyrekcja Lasów Państwowych w Siedlcach.

OGŁOSZENIE.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Wilnie, ogłasza na dzień 21. 6. 27. r. przetarg ofertowy na zakup 84 000 metr. sześciennych desek sosnowych.

Szczegóły w Wydziale Zasobów Dyrekcji K. P. w Wilnie, ul. Słowackiego nr. 3.

Dyrekcja K. P. w Wilnie.

PRZETARG.

Komisja Likwidacyjna Państwowych zakładów Graficznych Min. Skarbu Warszawa, Al. Jerozolimska 91 ogłasza na dzień 28 czerwca 1927 r. o godz. 16 przetarg ofertowy i ustny na sprzedaż:

Maszyny do przesiewania farb Lehmana, maszyny parowej leżącej 45 K. P. f-my Ortwein i Karasiński, maszyny drukarskiej pedałowej f-my Willera Austina 4-cylindrowy, Magnetto i części maszyn drukarskich, motor Boscha, części samochodowych, prasy introligatorskiej, prasy do obcinania grzbietów książek, narzędzi dz. mechanicznego, stolarskich i ciesielskich, suszarni żelaznej i szmelcu żelaza, składającego się z części różn. maszyn.

Przedmioty wystawione na sprzedaż można oglądać w Składach P. Z. G. (Al. Jerozolimska 91) od godz. 8—10 rano.

Informacyj udziela Wydział Gospodarczy P. Z. G. Telefon nr. 130-26 i 146-15.

PRZETARG.

Warszawska Dyrekcja Kolei Państwowych ogłasza:

1. przetarg na 23 czerwca rb. na dostawę: 100 maźnic żelaznych lanych całkowitych P. K. P. Nr. 18 według rysunku Nr. 452, 1000 podkładek z blachy żelaznej pod sprężyny spiralne do wagonów amerykańskich według wzoru, 200 siodeł ramy wózkowej do wagonów amerykańskich stalowych lanych według rysunku Nr. 1851, 2000 siatek w ramkach do nalepek na wagonach towarowych według wzoru, 250 klinów do zatrzymywania 30-tonowych wagonów typu Büssinga prawych i 250 lewych, 100 kloszy szklanych niebieskich rzeźbionych wymiaru 78×60×13 mm, 300 kloszy przezroczystych wymiaru 78×110×13 mm, 300 kloszy matowych, zamkniętych podług wzorów, 300 kg przędzy konopnej długowłóknistej w postaci sznura, smołowanej smołą drzewną do nakręcania izolatorów telegraficznych, 40 kg siatki drucianej na półki do wagonów osobowych szerok. 1 m według wzoru, 100 kg siatki blaszanej do okien wagonów pocztowych szerok. 1 m według wzoru, 100 kg siatki blaszanej do okien wagonów pocztowych szerok. 1 m według wzoru, 100 kg stali sprężynowej płaskiej 3×50 mm do wiązania sprężyn u pokryw maźnicz. wagonów amerykańskich.

2. przetarg na 27 czerwca rb. na dostawę 250 kg knota do maźnic wełnianego i 150 kg bawełnianego według wzorów, 100 djamentów szklarskich do cięcia szkła 4 i 6 mm, 100 grabi stalowych sztancowanych 16-zębowych, 300 łopat do węgla nr. 5, oprawnych typ angielski, 300 szufli parowozowych dł. 120 cm. wraz z trzonkiem z rączką dłubaną, 150 młotków podręczniaków wagi 0.5 kg i 100wagi 1 kg, 100 nożyc blacharskich 12" ręcznych prostych, 70 obcęg do gwoździ 10", 100 oskardów żelaznych nastalanych dwustronnych według rysunku nr. 41—444, 50 drągów dębowych okutych do podnoszenia toru według rysunku nr. 473 DA3, 50 kluczy sztorcowych 6-kątnych otwór 35 mm i 60 z otworem 41 mm, 100 słupołazów kompletnych wraz z paskami, 50 kluczy francuskich dług. 330 mm. o dużej rozwartości szczęk według szkicu.

Oferty składać do godz. 15 dnia 25 lub 27 czerwca rb. do skrzyni, znajdującej się w korytarzu biura Wydziału Zasobów w zapieczętowanej kopercie firmowej z napisem, wskazującym zawartość, włożonej do koperty bez firmy, nieprzezrzystej i zapieczętowanej. Na zewnętrznej czystej kopercie bez firmy, należy zaadresować: Dyrekcja Kolejowa, Warszawa, Wydział Zasobów, Aleje Jerozolimskie nr. 1—3 i napisać: „oferta na przetarg 23 (lub 27) czerwca". Ofertę można wysłać na wskazany termin również pocztą. W taki sam sposób należy składać oferty na cofnięcie lub uzupełnienie. Do oferty ma być dołączony kwit na złożone w Kasie Głównej Kolejowej wadjum w wysokości 3 proc. wartości deklarowanego objektu, nie mniej jednakże 30 zł, jeżeliby 3 proc. stanowiło niżej tej sumy. Dyrekcja zastrzega sobie wybór firm i podział dostawy na części, jak również zwiększenie lub zmniejszenie ilości. Pożądane jest zaznaczenie, na jaki okres są ważne zaoferowane ceny. Warunki, obowiązujące przy składaniu ofert, są zamieszczone w wydanych przez Ministerstwo Komunikacji przepisach z dnia 3 lutego 1927 r., o oddawaniu dostaw i robót na P. K. P., które są do nabycia w Wydziale Zasobów, pokój nr. 3 po zł 1 egz., — tamże informacje, wzory i rysunki.

Inżynier elektryk

do samodzielnego prowadzenia montaży dla dużej firmy poszukiwany. Szczegółowe oferty prosimy składać do „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 4305.

Do fabryki maszyn na prowincji poszukuję

TECHNIKA

z kilkoletnią praktyką biurową i warsztatową. Oferty z podaniem żądanego wynagrodzenia i opisem dotychczasowej pracy, proszę składać do „Par", Poznań, Aleje Marcinkowskiego 11 pod nr. 16,25 4307

Spółka Akc. branży żelazno-metalowej i narzędziowej w Warszawie, posiadająca w śródmieściu, w punkcie wybitnie handlowym, własny sklep i składy towarowe, jak również wyrobioną klijentelę,

pragnie nawiązać stałe stosunki handl.

z poważnemi wytwórniami tej branży i objąć sprzedaż towarów ze składu.

Oferty

prosimy składać do Adm. „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod **„Chrześcijańska Spółka Akcyjna" nr. 4253.**

Towarzystwo Metalurgiczne poszukuje dla robót poza obrębem fabryki

szefa-montera

energicznego i zdolnego, mogącego przedstawić dobre referencje. Oferty pod „Monter" uprasza się składać w adm. „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. **4199**

Warsztat reperacyjny w większem mieście Pomorza przyjmie 4235

sprzedaż komisową

seperatorów, artykułów technicznych, samochodów i przyborów oraz wszelkich maszyn rolniczych. Łask. zgł. do adm. „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 4235.

Starszy, wyszkolony fachowiec branży cegielnianej i ceramicznej z dużem doświadczeniem, długoletni kierownik większej fabryki, poszukuje natychmiast

posady kierownika

lub zarządcy — posiada dobre świadectwa i referencje. Oferty do Adm. „Rynku Metalowego i Masz." pod. nr. **4252.**

Na sprzedaż 4302

łódź motorowa 24—30 K. M. motor „Oppel", 4 cylindrowy, dług. łodzi 8 mtr., szerok. 1½ mtr., zaraz do użytku. **Warszt. Mech. J. TYCZYŃSKI i SOŁOWI, Toruń, ul. Krasińskiego 50a**

Kierownik fabryk dachówek, kaflarń i wapienników szuka posady

K. TOKARZ 4157

Skrytka 75 **Lublin** Skrytka 75

Do sprzedania **lokomobila** fabr. Lanz Mannheim, 10 K. M.

Fabryka Maszyn 4314

A. Walczak i W. Filipiak Gniezno, Warszawska 27. Tel. 291.

SAMOCHÓD używany „Benz" 4 cylindr. 10/30 H. P. Limuzyna, kryty, 6 osobowy wraz z przyborami sprzeda

Starosta Krajowy

Poznań, Aleje Marcinkowskiego 29

4304

Maszyna parowa 120 P. S.

dwucylindrowa, **systemu Petzold,** w bardzo dobrym stanie, **do sprzedania.** Obejrzeć można w biegu. Cena podług ugody. 4280

Młyn pod Orłem, Skórcz-Pomorze.

Wydział Powiatowy Sejmiku w Zamościu

sprzeda z wolnej ręki

1 traktor — pług benzynowy

firmy W. D. siły 80 K. M. w dobrym stanie, lecz bez magnetta, **1 traktor benzynowy** firmy „PARRET" 18/30 K. M. w dobrym stanie. 4264

2 kasy pancerne 4315

wyrobu firmy „Panzer" Tow. Akc. Berlin 220x85x110 i firmy J. Biehl Berlin 200 x 55 x 210 do sprzedania. Informacji udziela firma **Zachodnio-Polskie Zjednoczenie Spirytusowe - Poznań,** ul. Św. Marcin 39 Telefon 3581 i 3587.

„FAMA" **Fabryka MASZYN i NARZĘDZI w Chełmży**

ma do oddania korzystnie kompletne

urządzenie — przykroje

(Schnitte) do zamków okiennych (paskwile) i dobrze utrzymaną **parową maszynę** leżącą o sile 6-8 koni.
4316

Maszynę parową stojącą

200 KM, Schichau, w dobrym stanie w ruchu, sprzedamy za zł 10.000,— razem z kotłem 10 atm. za zł 22.000,— 4286

Nitsche i Ska, Poznań, ul. Kolejowa 1-3

Lokomobila
4289

stała, fabrykat Wolffa, zbudowana w r. 1898 tym, 10-12 KM., 10,27 qm powierzchni ogrzewalnej, ciśnienie 7 atm., używana, w bardzo dobrym stanie, z powodu zamiany na większą zaraz na sprzedaż. Zgłoszenia przyjmuje **Cukrownia w Miejskiej Górce** pow. Rawicki - Poznańskie.

Lokomobila
WOLF'A

na parę przegrzaną 270/325/375 P. S., niemal zupełnie nowa, z 30 m żelaznym kominem, która dla wypomóżki pracowała tylko przez kilka miesięcy, jest zaraz tanio do sprzedania Oferty uprasza

Hodam & Ressler, Gdańsk.

4203

1 tokarka pociągowa

300 x 400 cm. ca 3000 kg. w najlepszym stanie, **1 tokarka czołowa** (Kopfdrehbank) do 2 m. toczenia, **1 wiertarka** 35 cm ca 700 kg korzystnie do oddania Zgłoszenia pod nr 4321 do adm. „Rynku Metalowego i Maszynowego"

Znacznie niżej cen fabrycznych. Okazyjna sprzedaż.

1) Wielka partja **pilników maszyn.** I-a zagr.
2) **Świdry spir. „STOCK & Co."**

Zgłoszenia pod „Konkurencja" do **Biura Stattera, Kraków, Rynek 8.** 4323

Do sprzedania 4284

10 żelaznych zbiorników

ropnych, każdy o pojemności około 500 wagonów. Pisemne oferty nadsyłać do **Spółki Akcyjnej Fanto, Borysław.**

Kupię używaną 842

wagę wozową

w dobrym stanie na 7500 kg. Uprasza się o podanie ceny. **Mieczysław Kupczyk, Kępno; Skład węgli i drzewa. Tel. 107.**

Do sprzedania 4295

2 prasy używane (Ballenpressen)

1) stojąca 1000 x 2000 m/m, 2) leżąca 600 x 1200 m/m

O. Goldberg, Łódź, Anny Nr. 12

Blachę cynkową

po zł 1,58 za kilo (we wielkości węgla) dostarcza odwrotnie ze składu: 4319

J. B. Grundman, Będzin, Skrz. poczt. 3.

Adr. telegr: GRUNDMAN - BĘDZIN.

Mniejsza fabryka maszyn

nadająca się do wszelkiej fabrykacji, z odlewnią metalów, położona w okręgu przemysłowym polskiego Górnego Śląska, natychmiast korzystnie na sprzedaż. Zapytania do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 4254.

KUPNA

Platformę

dobrze utrzymaną do 4000 kg nośności poszukuje poważna firma **„Karom", Poznań, Bielniki 3,** — ewentl za zamianą na wóz ciężarowy (heia) 5000 kg nośności. 883

Kasę kontrolną

sklepową (National), natychmiast kupię okazyjnie. Oferty z podaniem ceny adresować: **Roman Morawski, Gdynia.** 882

Firma Reich i Chmielnicki kupi używaną, lecz utrzymaną w dobrym stanie

piłę taśmową

o kole średnicy 700 mm. Ustne lub pisemne oferty składać pod adresem firmy w Kaliszu.

Samochód ciężarowy

½—1-tonowy, nowoczesny, w dobrym stanie możliwie całkiem kryty kupi za gotówkę **M. Adamczewski,** olejarnia, Opalenica. Telefon nr. 18. 828

Lokomobila

fabrykat Lanz lub Wolf o sile 120/150 KM z kondenzacją, w dobrym stanie, poszukiwana. Oferty: **Pezetka, Lwów, Plac Marjacki 7.** 846

Kupimy gniotownik

(Kollergang) w dobrym stanie Dokładne oferty z opisem technicznym i ceną podać do firmy

Bruno Schmindling
Cegielnia w Jaśle. 4299

Mam zapotrzebowanie na większą ilość **kamieni do śrutowników** i proszę o oferty. **M. Roszak, Kościan.** 4292

Mam zapotrzebowanie większe na **sprężyny** i proszę o oferty. **M. Roszak, Kościan.** 4293

Kto dostarcza wałki kolankowe do młocarń?

Zgłoszenia do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. **4309.**